महालेखापरीक्षकको कार्यालय
Office of the Auditor General

Phone : 4258174
4266034
4255707
A.G. Fax : 977-1-4268309
Fax : 977-1-4262798
Post Box : 13328
बबरमहल, काठमाडौं, नेपाल
Babar Mahal, Kathmandu, Nepal

डोर मुकाम, मुगु

अछावे
पत्र संख्या: २०७५।०७६
च.नं.८०

मिति: २०७५।०६।०३

विषय: **लेखापरीक्षणको प्रारम्भिक प्रतिवेदन ।**

श्री प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत ज्यू,
खत्याड गाँउपालिकाको कार्यालय,
मुगु ।

लेखापरीक्षण ऐन, २०४८ अनुसार त्यस कार्यालयको आर्थिक वर्ष २०७४।०७५ को विनियोजन/राजस्व/धरौटी/अन्य कारोबारको आर्थिक विवरण तथा सोसँग सम्बन्धित कागजपत्र र विवरण परीक्षण गरी मिति २०७५।०६।०२ मा छलफल पश्चात् तयार गरिएको पाना २४ (चौविस) को प्रारम्भिक प्रतिवेदन यसैसाथ छ। प्रतिवेदनमा उल्लेखित व्यहोराका सम्बन्धमा आर्थिक कार्यविधि ऐन, २०५५ को दफा १९(१) बमोजिम ३५ दिनभित्र फछ्र्यौट गरी सम्परीक्षण गराउनु हुनेछ। उक्त समयभित्र फछ्र्यौट गरी सम्परीक्षण नगराएमा वा सम्परीक्षण गराई बाँकी रहेका व्यहोराहरु समावेश गरी लेखाउत्तदायी अधिकृत/कार्यपालिका प्रमुखलाई जानकारी गराइने व्यहोरा निर्देशानुसार अनुरोध गर्दछु ।

(अजयकुमार सापकोटा)
निर्देशक

<u>बोधार्थ तथा कार्यार्थः</u>
श्री स्थानिय विकास तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय,
सिंहदरवार, काठमाण्डौ :- प्रतिवेदन संलग्न छ ।

श्री कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय,
मुगु :- प्रतिवेदन संलग्न छ ।

आर्थिक विवरण

स्थानीय निकायको नाम : **खत्याड गाउँपालिकाको कार्यालय, मुगु ।**

आर्थिक वर्ष: **२०७४।०७५**

	नाम	कार्यरत अवधि		बेरुजू रकम
		देखि	सम्म	
कार्यालय प्रमुख:	प्र.प्र.अ.श्री मणीचन्द्र कार्की	२०७४।४।१	२०७५।३।३२	६,०८,९०,३६७.७५
लेखा प्रमुख:	स.ले.पा.श्री पुरुषोत्तम देवकोटा	२०७४।४।१	२०७४।८।३०	
	स.ले.पा.श्री लक्ष्मीप्रसाद उपाध्याय	२०७४।९।१	२०७५।३।३२	

परिचय - स्थानीय नेतृत्वको विकास गर्दै स्थानीय शासन पद्धतिलाई सुदृढ गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारीणी र न्यायीक अभ्यासलाई संस्थागत गर्न र स्थानीय सरकारको संचालन गर्ने उद्धेश्यले गाउँपालीकाको स्थापना भएको हो । स्थानीय सरकारले संचालन गर्ने हरेक कार्यमा सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयलाई प्रर्वद्धन गर्नु र स्थानीय सरकारका हरेक काममा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी नागरिकलाई लाभको वितरणमा सुलभ र गुणस्तरिय सेवा प्रदान गर्नु हो । यो गाँउपालीका अर्न्तगत ११ वडा रहेको ६३ सभा सदस्य २८१ व.की.मी.क्षेत्रफल २३,६२० जनसंख्या कर्णाली प्रदेशमा अवस्थित छ ।

स्थानीय संचितकोष - स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६९ र ७२ वमोजिम गाँउपालीकाले प्राप्त गरेको आय, अनुदान तथा साहायता र स्थानीय सरकार संचालन नभएका व्ययहरुको आयव्यय हिसावको आर्थिक वर्ष २०७४।०७५ को समग्र संचित कोषको संक्षिप्त अवस्था निम्न वमोजिम रहेको छ ।

सि.नं.	आयतर्फ			सि.नं.	व्ययतर्फ		
	विवरण	रकम	रकम		विवरण	रकम	रकम
१	**गत वर्षको**			१	**चालु खर्च**	१८,३१,२४,३७६.३६	
	क) नगद			२	**पूँजीगत खर्च**	१८,६९,०८,६३१	
	ख) बैंक	६२५५८०७.००		३	**वित्तीय व्यवस्था**		
२	**राजस्व (आन्तरिक**				क) ऋण भुक्तानी		
	क) आन्तरिक राजस्व	१७५४४४९.००			ख) ब्याज		
	ख) राजस्व बाँडफाँड				ग) अन्य भुक्तानी		
	ग) अन्य आय			४	**लगानी**		
३	**वित्तीय हस्तान्तरण**				ऋण लगानी		
	क)वित्तीय	१८३२६२०००.००			शेयर लगानी	२,००,००,०००.००	
	ख) सशर्त अनुदान	१२४५८१०००.००			अन्य लगानी		
	ग) समपूरक अनुदान			५	**धरौटी फिर्ता**		
	घ) विशेष अनुदान	६,२९,७१,८००.००		६	**कोष खर्च**		
४	**प्रदेश सरकारबाट**			७	**मौज्दात**		
	क)वित्तीय				क) नगद		
	ख) सशर्त अनुदान				ख) बैंक मौज्दात	५४,१०,४४८.७४	
	ग) समपूरक अनुदान	६२८४५८००.००					
	घ) विशेष अनुदान						
५	**अन्तर स्थानीय**						
६	**वित्तीय व्यवस्था**						

6

	क) ऋण प्राप्ति						
	ख) साँवा प्राप्ति						
	ग) ब्याज प्राप्ति						
	घ) अन्य प्राप्ति (जि.वि.स.)	१,६६,१८,४००.००					
६	**विभिन्न कोषतर्फको**						
८	**जनसहभागिता**						
९	**विषयगत निकायबाट**						
१०	**धरौटी आय**						
११	**लगानीको साँवा**						
१२	**स्रोत नखुलेको**						
	जम्मा	३९,५४,४३,४५६.००				३९,५४,४३,४५६.००	

१

लेखापरीक्षणको प्रारम्भिक प्रतिवेदन

वजेट उपशिर्षक - बिभिन्न | स्थानीय निकायको नाम - खत्याड गाँउपालिकाको कार्यालय, मुगु । | आर्थिक बर्ष - २०७४।७५

दफा नं.	भौ.नं., मिति र व्यहोरा	बेरुजू रकम रु.	फछर्यौटको विवरण
	उल्लेखित आर्थिक कारोबारको स्वीकृत समष्टीगत तथा ईकाइगत लेखापरीक्षण योजना, कार्यालयबाट पेश गरिएको बार्षिक कार्यक्रम एवं प्रगति विवरण समेतका कागजात र विवरणहरु, व्यवस्थापन प्रतिनिधित्व पत्र तथा आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदनलाई समेत आधारमानी लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ । लेखापरीक्षण ऐन, २०४८ को दफा ३ र लेखापरीक्षणका अन्तर्राष्ट्रिय मानदण्ड तथा मार्गदर्शनमा समेत नमूना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा कार्यालयले निर्क्यौल गरेको जोखिममा आधारित योजना तथा कार्यक्रमका आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । सारभूत रुपमा उल्लेखनीय नदेखिएका व्यहोराहरुलाई प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छैन । उल्लेखित लेखापरीक्षण गर्दा देखिएका व्यहोराहरु सम्बन्धमा कार्यालय प्रमुख समेतका पदाधिकारीहरुसँग मिति २०७५।०६।०१ मा छलफल सम्पन्न गरी कायम भएका व्यहोराहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।		
	लेखापरीक्षणको क्रममा रु.२२,२५०।- असूली भई दाखिला भएको छ ।		
१.	**खर्च गर्ने अख्तियारी र कार्यविधि -** स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७३ बमोजिम सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको सात दिन भित्र प्रमुख वा अध्यक्षले प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्ने व्यवस्था छ । प्रशासकिय अधिकृतले १५ दिन भित्र वडा सचिवलाई कार्यक्रम र बजेट सहित प्रचलित कानुन बमोजिम खर्च गर्ने अख्तियारी दिनुपर्ने व्यवस्था छ । अध्यक्षबाट प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई र प्रमुखप्रशासकीय अधिकृतले वडा सचिवलाई अख्तियारी एवं कार्यक्रम दिएको पाइएन । तसर्थ कानुनी व्यबस्थाको पालना गरी समयमानै अख्तियारी र कार्यक्रम दिनु पर्दछ ।		
२.	**वजेट पेश गर्ने तथा पारित गर्ने -** स्थानीय तह संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ बमोजिम स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान कार्यपालीकावाट स्वीकृत गराई आषढ १० गते भित्र सभामा पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । आय व्ययको अनुमान साथ गत वर्षको वास्तविक आय व्यय, चालु आर्थिक वर्षको अन्तिम सम्ममा हुने आय व्ययको संशोधित अनुमान तथा आगामी आर्थिक वर्षको योजना तथा कार्यक्रम र आय व्ययको अनुमानित विवरण सभामा पेश गरि १५ दिन भित्र छलफल सम्पन्न गरी आषाढ भित्रनै पारीत गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाको वजेट तथा कायक्रम २०७४।३।३१ गते पारित गरेको पाइयो । ऐनको व्यवस्था वमोजिम अषाढ १० गते भित्र पेश गरी १५ दिन भित्र वजेट पारित गर्नुपर्ने व्यवस्थाको पालना गर्नु पर्ने देखिन्छ ।		
३.	**आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली -** स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ वमाजिम स्थानीय तहले आफ्नो कार्यालयबाट सम्पादन गरिने कार्य मितव्ययी, प्रभावकारी, नियमितता र दक्षतापुर्ण ढंगवाट सम्पादन गर्न र वित्तिय प्रतिवेदन प्रणालीलाई विश्वसनिय वनाउन तथा प्रचलित कानुन वमोजिम कार्य सम्पादन गर्न आ-आफ्नो कामको प्रकृती अनुसारको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनेपर्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिका आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरेको पाइएन । तसर्थ आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी कार्यन्वयनमा ल्याउनु पर्दछ । स्थानीय तहको लेखापरीक्षण परीक्षण सूचिवाट देखिएका व्यहोराहरु यस प्रकार रहेका छन् । बित्तीय विवरणको यथार्थता परीक्षण गर्दा मासिक र वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरेको पाइएन भने लेखा शिर्षकको वर्गिकरण गरेको छैन । बजेट अख्तियारी र कार्यक्रम		

	प्राप्ति तथा योजना तर्जुमाको अवस्थालाई हेर्दा तोकिएको समयमा कुनै पनि क्रियाकलाप भएको पाइएन । यसको साथसाथै समयमा पेश्की फछ्र्यौट नगरेको, श्रोत यकिन गरी आन्तरिक आय संकलनको व्यवस्था नमिलाएको, करका लागि उपयुक्त लेखा प्रणाली नराखेको, प्रतिश्पर्धात्मक तरिकावाट ठेक्का आह्वान नगरेको, आन्तरिक आय खातामा दाखिला गर्नुपर्ने रकम समयमा दाखिला नगरेको, योजना हस्तान्तरण तथा खर्चको सार्वजनिक परीक्षण नगरेको, जन्म मृत्यू बिवाह बसाईसराईको अभिलेख नराखेको, सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउनेको अभिलेख MIS सिष्टममा प्रविष्टी नगरेको, सामाजिक सुरक्षा पेश्की बाँकी रहेको, ल्याण्ड फिल्ड साईटको दीर्घकालिन व्यवस्थापन र पूर्वाधार निर्माण नभएको, फोहर मैलालाई स्रोत छुट्याई परिमाण कम गर्ने सम्बन्धी जनचेतना अभिबृद्धि कार्यक्रम संचालन नगरेको, फोहर मैला व्यवस्थापन गर्ने कम्पोष्ट वीनहरुको खरिद र वितरण नगरेको पाईयो । त्यसैगरी प्रशासनिक खर्चको सिमा निर्धारण नगरेको, पूँजीगत प्रकृतिका खर्च प्रशासनिक खर्चमा समावेश गरेको, मु.अ.कर भुक्तानीको जानकारी आ.रा.का.लाई नदिएको, राजस्व परामर्श समिति र श्रोत अनुमान तथा वजेट निर्धारण समितिको गठन तथा तिनिहरुको सुझाव कार्यान्वयन नगरेको, राजस्व सम्वन्धी कानून निर्माण नगरेको, कर निर्धारण र गणना कानूनी व्यवस्था बमोजिम नगरेको, एकिकृत सम्पत्ती करको अभिलेख नराखेको, साविक स्थानिय निकायको सम्पत्ती प्राप्ति र व्यवस्थापन नगरेको, चल अचल सम्पत्तिको अभिलेख संरक्षणको उचित प्रवन्ध नगरेको, धरौटीको अभिलेख नराखेको, कार्यालयले प्रदान गर्ने सेवाको नागरिक बडापत्र तयार नगरेको, सेवा प्राप्त गर्दा लाग्ने दस्तुर उल्लेख नगरेको, सेवा प्रवाहको अभिलेख नराखेको, सेवाको प्रवाह गुणस्तर, समय र लागत उल्लेख नगरेको, सेवाप्रवाह प्रकृया अपांग मैत्री नरहेको जस्ता कमीकमजोरीहरु देखिएकोले सम्पूर्णमा सुधार गरी आन्तरिक नियन्त्रण प्रभावकारी बनाउनुपर्ने देखिएको छ ।		
४.	**श्रोतअनुमान तथा बजेट सिमा** - स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ वमोजिम गाउँपालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय, राजश्व बाँडफाडवाट प्राप्त हुने रकम, अनुदान ऋण र अन्य आयको प्रक्षेपण तथा सोको सन्तुलित वितरणको खाका र वजेट सिमा निर्धारण गर्न ४ सदस्य समिति गठनको व्यवस्था छ । उक्त समितिले आयको प्रक्षेपण, सन्तुलित वितरणमा, वजेट सिमा निर्धारण, वजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकिकरण, वजेट तर्जुमा मार्गदर्शन गर्नुपर्ने र कार्यपालीकामा पेश गर्ने कानुनी व्यवस्था रहेकोमा वजेट र कार्यक्रम तयार गरी पेश गरेपनि मार्गदर्शन प्राथमिकिकरण गरेको पाइएन । ऐनको व्यवस्था पूर्ण कार्यान्वयन गरिनु पर्दछ ।		
५.	**बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा** - स्थानीय तह संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६७ मा ४ सदस्य वजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति गठन गरी आगामी वर्षको निती तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकिकरण, विषयक्षेत्रगत कार्यक्रम र कार्यक्रममा दोहोरोपना हुन नदिन कार्यक्रमको आपसि तादम्यता तथा परिपुरकता मिलाउने व्यवस्था छ । गाउपालिकाले वजेट प्राथमिकीकरण गरी छनौट गरी सम्बन्धित कुनै कार्य गरेको छैन । सम्भाव्यता अध्ययन गरी मात्र आवश्यक्ता स्रोत बीच सन्तुलित हुने ग्रामिण महत्व सडकलाई प्राथमिकीकरण गरेको पाइएन ।		
६.	**स्थानीय तथ्याङ्क र अभिलेख** - स्थानीय तह संचालन ऐन, २०७४ को दफा ११ बमोजिम गाउँपालीकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रको आधारभुत तथ्याङ्क संकलन, अभिलेख र सोको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । गाउँपालीकाले स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धि नीति, कानुन र सोको मापदण्ड बनाएको छैन । स्थानीय तहका हरेक प्राथमिकिकरणका क्रियाकलाप संचालनमा तथ्याङ्कले महत्वपुर्ण भुमिका खेल्ने हुँदा सोको संकलन र अभिलेख राख्ने कार्यमा भुमिका अगाडि बढाउन आवश्यक छ । तथ्याङ्क वेगर प्राथमिकतामा राखिएका योजना, बजेट, प्रक्रिया र कार्यान्वयनले उचित सार्थकता नपाउने हुँदा यस तर्फ गाउँपालीकाले अभिलेख व्यवस्थापन गर्न जरुरी छ ।		
७.	**लक्ष्य प्रगतिको स्थिति** - आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम २४ मा चौमासिक प्रगती विवरण पेश गर्ने व्यवस्था		

	छ । कार्यालयले सञ्चालन गरेका जिल्ला स्तरिय तथा केन्द्रिय स्तरिय आयोजनामध्ये सबै आयोजनाको उपर्युक्त नियम बमोजिम अनुसूची-२ बमोजिमको ढाँचामा प्रगती विवरण दिएको देखिएन ।		
८.	**बैंक हिसाब** - कार्यालयको खाता हिसाव र बैंक हिसाव एक आपसमा भिडान गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयको यसवर्षको आम्दानी रु.३९,५४,४३,४५६। र खर्च रु.३९,००,३३,००७।२६ बैंक मौज्दात रु.६,६३,३६,४०८। रहेको छ । आम्दानी, खर्च, बैंक मौज्दात, बाँकी बीच रु.६,०९,२५,९५९।२६ फरक परेको छ । कार्यालयले बैंक हिसाव मिलान तयार नगरेकोले फरक पर्नाको कारण पहिचान गरी हिसाव मिलान विवरण तयार गर्नुपर्दछ । माछापुच्छ्रे तर्फ संचित कोष बैङ्क स्टेटमेन्ट पेश भएको छैन । कार्यालयले दिएको तथ्याङ्क आधारमा तुलना गरिएको छ । संचित कोष रा.बा.बैङ्क मुगु र माछापुच्छ्रे बैङ्क खत्याड गरी दुई वटा खाता खोलेकोले एकिकृत गरी संचित खाता एउटा रहनु पर्ने देखिन्छ ।		
९.	**घटी जिम्मेवारी** - आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ४५ वमोजिम आय व्यय ठिक सँग भएको र लेखाकंन गरेको कुरामा विश्वस्त हुनुपर्ने र घटी जिम्मेवारी सार्न नहुने व्यवस्था छ । गत आ.ब.को लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा जिम्मेवारी सार्नुपर्ने उल्लेख भएको रु.१,५५,७३,५४४। मध्ये कार्यालयले पटक पटक गरी रु.६२,५५,८०७। मात्र सञ्चित कोष दाखिला भएको देखियो । जिम्मेवारी सार्न बाँकी देखिएको रु.९३,०७,७३७। यकिन गरी जिम्मेवारी सारी आम्दानी देखाउनु पर्ने देखिन्छ ।		
१०.	**चौमासिक खर्च** - आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम २३ वमोजि स्विकृत भएको कार्यक्रममा नियम २५ बमोजिम चौमासिक प्रगति विवरण वनाई पेश गर्नुपर्ने र चौमासिक कार्यलक्ष्य तथा कर्याक्रम वमोजिम कार्यसम्पादन सम्पन्न गरी कर्यक्रम कार्यान्वयन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार प्रथम चौमासिकमा शुन्य प्रतिशत, दोश्रो चौमासिकमा शुन्य प्रतिशत र तेश्रो चौमासिकमा रु.३०,६३,६६,१२२। (९९%) प्रतिशत खर्च गरेको देखिएको छ । यसै गरी आषाढ महिनामा रु.३०,९९,९६,१२२।- (९९%) प्रतिशत खर्च देखिनुले आषाढमा आएर खर्चको चाप वढेको देखिएकोले सनतुलित खर्च व्यवस्थापन भएको देखिएन ।		
११.	**सेवा प्रवाह विवरण** - सुशासन ऐन (संचालन र व्यवस्थापन) २०६४ र नियमावली २०६५ बमोजिम राज्य प्रदत्त सेवा जनतालाई उपलब्ध गराउन सेवा प्रवाह वितरण व्यवस्थापन, उत्तरदायित्व वहन प्रकिया व्यवस्थित हुन्छ । गाउपालिकामा नागरिकता सिफारिस २३७, नाता प्रमाणित ४५, जन्म मृत्यु दर्ता ३७५ र अन्य प्रमाणित ७३५ प्रदान गरेको उल्लेख छ । सेवा प्रवाह गर्न वडा तहमा प्रत्यायोजन गरेको उल्लेख गरिए पनि जनप्रतिनिधिको उपस्थितिमा रहने सभाले सेवा प्रवाह स्तरमा समय लाग्ने गरेको छ । सेवा प्रवाह निर्वत्र प्राप्त वितरण विचको अभिलेख नराखेबाट थप विश्लेषण गर्न सकिने अवस्था छैन । तसर्थ सेवा स्वास्थ्य विमा, खानेपानी सहजकर्ता, खानेपानी, नागरीक सचेतना तर्फकार्यक्रम संचालन गरेको देखिदैन । तसर्थ जनतामा आधारभुत आवश्यक्ता सेवा प्रवाहको स्तर र गुणस्तर वढाउनु पर्ने देखिन्छ ।		
१२.	**कर्मचारी व्यवस्था** - निजामती सेवा ऐन, २०४९ वमोजिम कर्मचारी पदपुर्ति रु व्यवस्थापन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । गाँउपालिकामा रहने कर्मचारी दरवन्दी ६१ जना रहेपनि पदपूर्ति १२ जना रहेको र ४९ पद रिक्त रहेका छन् । ति मध्ये ४६ जना करारमा राखि कार्य संचालन गरिएको छ । अनावश्यक पद भए खारेज गर्नु पर्नेमा कुनै कारवाही गरेको देखिएन । गाउँपालिकाको नियमित कार्यमा असर पर्ने गरी कर्मचारी व्यवस्थापन नगरेकोले कर्मचारी पदपुर्ति गर्नुपर्दछ ।		
१३.	**एकीकृत विवरण** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७२ वमोजिम प्रत्येक आर्थिक वर्ष र आय व्ययको एकिकृत लेखा वनाई पेशगर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले तयार गरेको एकिकृत आर्थिक विवरणमा सबै विषयगत क्षेत्रको कारोवार समेटिएको देखिएन । सबै क्षेत्रमा रहेको बैङ्क मौज्दात समेत गाउँपालिकाले समेटी कारोवार गर्नु पर्दछ ।		
१४.	**वित्तीय जवाफदेहिता पालना** - आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ४५ मा अधिकार प्राप्त अधिकारीले सरकारी		

<table>
<tr><td></td><td>रकम निकासा दिँदा वा खर्च गर्दा नियमिता, मितव्ययीता, कार्यदक्षता, प्रभावकारीता र औचित्यको दृष्टिकोणले आम्दानी, खर्च, लेखा र त्यसको जिन्सी, नगद मौज्दात तथा आर्थिक कारोबार सम्बन्धी व्यवस्था र नियम पर्याप्त छन् र तिनीहरुको पालना गरिएको छ भन्ने कुरामा विश्वस्त हुनुपर्ने उल्लेख छ । नगरपालिकाले नियम विपरित पेश्की नर्म्स भन्दा बढि खर्च गरी नियमावलीको पालना गरेको देखिएन ।</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>१५.</td><td>विशेष भत्ता - नेपाल सरकारवाट स्थानीय निकायमा खटिएकाका निजामती कर्मचारी, मन्त्रालयले स्वीकृत गरेको प्रशासन अनुदानका कर्मचारीको तलब, भत्ता, दैनिक भ्रमण भत्ता र कार्यालय संचालन खर्च, क्षमता विकास खर्च, सामाजिक परिचालन खर्च पाउने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाको मिति २०७५।३।३१ को निर्णयानुसार कर्मचारीलाई १००% तलब बराबरको भत्ता दिने निर्णय भएको छ । ५ जना कर्मचारीको लागि मासिक रु.१,२८,८४०। ले वार्षिक रु.१५,४६,०८०। व्यवहार गर्ने गरी निर्णय भएको जुन रकम कुल आन्तरिक आयको ८८% दायित्व सृजना भएको छ । नेपाल सरकारले तोकिएको काम गरे बापत तलव भत्ता सुविधा उपलब्ध गराएको अवस्थामा कुन काम कति अतिरिक्त समय कार्य गरी कार्यसम्पादनमा आधारित भत्ता भुक्तानी गर्ने निर्णय भएको हो सो समेत खुल्दैन । स्पष्ट आधार एवं कार्यविधि विना तथा नियमावलीमा स्पष्ट उल्लेख गरेभन्दा फरक कार्यमा खर्च लेख्ने निर्णय कानुन विपरित देखिएको छ । तसर्थ यसमा सुधार हुनुपर्दछ ।</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>१६.</td><td>सशर्त अनुदान - संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको प.सं.०७४।७५ च.नं.१०६४ मिति २०७५।३।३ को सशर्त अनुदान रकम फिर्ता सम्बन्धी विषयको पत्र अनुसार विभिन्न तीन किस्तामा स्थानीय तहमा हस्तान्तरण भएको र सशर्त अनुदानमा मुख्यतया शिक्षा, स्वास्थ्य र कृषि पशु पंक्षी मन्त्रालय लगायतबाट प्राप्त भएको रकम आषाढ मसान्तसम्म खर्च हुन नसकेको रकम संघीय सञ्चित कोषमा दाखिला गर्नुपर्ने व्यवस्था भएकोमा गाउँपालीकाले रु.३८,५५,४३३।- खर्च नभई बाँकी रकम स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा गरेकोले उक्त रकम संघीय सञ्चित कोषमा दाखिला गर्नुपर्ने देखिन्छ । त्यसैगरी शशर्त अनुदान तर्फ दोहोरो खर्च लेखेको वहुक्षेत्रीय पोषण खर्च जम्मा असुली ७५०००। संचित कायम दाखिला भएकोले उक्त खातामा दाखिला गर्नुपर्ने रु..
<table>
<tr><th>विवरण</th><th>रकम</th></tr>
<tr><td>सामाजिक सुरक्षा</td><td>१०२०२००.००</td></tr>
<tr><td>शिक्षा</td><td>२०००५०३.००</td></tr>
<tr><td>कृषि</td><td>८३९००.००</td></tr>
<tr><td>आयुर्वेद</td><td>७५०९१०.००</td></tr>
<tr><td>वेरुजु (वहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रम)</td><td>७५०००.००</td></tr>
<tr><td>जम्मा</td><td>३९,३०,५१३.००</td></tr>
</table></td><td>३९,३०,५१३/-</td><td></td></tr>
<tr><td>१७.</td><td>प्रतिवेदन - आर्थिक कार्यविधि ऐन,२०५५ को दफा १०(२) वमोजिम महालेखा परीक्षकको कार्यालयले तोकेको ढाँचा राख्नु पर्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाको कार्यालयले म.ले.प.फा.नं.१३ ,म.ले.प.फा.नं.१४, पेश्कीको विवरण म.ले.प.फा.नं.८ बजेट खर्चको विवरण पेश्की लेजर लगायत कुनै पनि विवरण राखेको पाइएन । अन्य सम्बन्धित लेजर समेत नभएको लेखापरीक्षणबाट खर्च विवरण यकिन गर्न, खर्च वैदेशिक लगानी, सरकारी आन्तरिक स्रोत छुटाउन समेत सकिएन । तसर्थ कानुनी व्यवस्था स्विकृत ढाँचामा लेखा राख्नुपर्दछ ।</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>१८.</td><td>राजश्व अभिलेख - आर्थिक कार्यबिधि ऐन, २०५५ को परिच्छेद ४ दफा १२ र १३ ले राजस्वको अभिलेख अध्यावधिक गरी</td><td></td><td></td></tr>
</table>

	सोको लेखापरीक्षण गराउने जिम्मेवारी कार्यालय प्रमुखको हुने व्यवस्था रहेको छ । स्थानीय तहहरुवाट लेखापरीक्षणको क्रममा राजस्व आम्दानीको निर्णय देखि असुली तथा दाखिला सम्मका अभिलेख व्यवस्थित गरी श्रेस्ता राखेको छैन । यसवाट स्थानीय तहको बास्तविक राजस्व असुली र दाखिला एकिन हुन सकेन । बर्तमान स्थानीय तहवाट समेत यसमा बिशेष ध्यान दिई आन्तरिक आयको उचित अभिलेखाङ्कन तथा परिचालन गर्नुपर्दछ । गाउँपालिका रु.१७,५४,४४९।- राजस्व असुल गरेको छ । नगदी रसिद खाता, नगदी रसिद पेश नभएकोले परीक्षण हुनसकेन । वडाकार्यालयले उठाएको वास्तविक राजस्व र दाखिला भएको सम्बन्धमा अभिलेख नभएबाट लेखापरीक्षण हुन सकेन । आन्तरिक राजस्वको स्पष्ट अभिलेख राखी आम्दानी यकीन गर्नुपर्ने रु..	१७,५४,४४९/-	
१९.	**सम्पत्ति हस्तान्तरण -** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ९७, ९८ र १०४ अनुसार विषयगत कार्यालयको चल अचल सम्पत्ति, दायित्व तथा अभिलेख त्यसरी कायम भएका गाउँपालिका वा नगरपालिकामा स्वतः हस्तान्तरण हुने व्यवस्था छ । यसरी हस्तान्तरण हुने सम्पूर्ण सम्पत्तिको अभिलेख तथा जिन्सी लगत खाता २०७५ असार मसान्त भित्र स्थानीय तहले तयार गरी प्रतिबेदन तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेकोमा नगरपालिकाले सम्पत्तिको अभिलेख तथा जिन्सी लगत तयार नगरेको, कम्प्युटर, ल्यापटप, प्रिन्टर, मोबाईल फोन सेट र अन्य फर्निचर जस्ता मूल्यवान समानहरु जिम्मेवारी सार्ने गरेको पाईएन । यसरी जिन्सी मालसामानको आम्दानी नजनाउँदा जिन्सी मालसामानहरु हराउन, हिनामिना हुन सक्ने हुँदा खरिद गरिएका मालसामानहरुको प्रकृति अनुसार सम्बन्धित जिन्सी खातामा आम्दानी जनाई जिन्सी खाता अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।		
२०.	**बरबुझारथ -** मन्त्रालयको मिति २०७३।१२।२५ को आर्थिक कारोबार तथा खाता सञ्चालन सम्बन्धमा थप स्पष्ट पारिएको परिपत्रको दफा १७ बमोजिम गाउँपालिका तथा नगरपालिकामा समाहित भएका साविकका गाउँ विकास समिति तथा नगरपालिकाको नाममा रहेको पेश्की तथा बेरुजु अभिलेख समायोजन भएको नगरपालिकामा कायम गरी नियमानुसार पेश्की फछ्र्यौट तथा बेरुजु सम्परीक्षण कार्य गर्नुपर्नेमा यस नगरपालिकामा समाहित भएका साबिकका विषयगत कार्यालयको बेरुजू लगत तथा सम्परीक्षणको अभिलेख नगरपालिकाले एकिन गरी अध्यावधिक नगरेकोले नगरपालिकाले उक्त व्यवस्थाको कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।		
२१.	**सञ्चित कोष -** स्थानीय तहको सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्वन्धि आदेश, २०७४ को दफा ६३ अनुसार गाउँ पालिका वा नगरपालिकाको स्थानीय सञ्चित कोषसंग आवद्ध हुने गरी वडामा एक खर्च खाता रहने तथा चालु आर्थिक वर्षको अन्त्यमा वडाको खर्च खातामा रहेको सबै बाँकी रकम सम्वन्धित स्थानिय तहको संचित कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेता पनि साविकका गाउँ विकास समिति र वडाहरुले आर्थिक वर्षको अन्त्यमा बाँकि रहेको रु.१,२५,०७,००७। रकम सञ्चित कोषमा दाखिला गरेको नदेखिएकोले आदेशको पालना गरी उक्त रकम संचित कोषमा दाखिला गर्नुपर्ने रु..	१,२५,०७,७०७/-	
२२.	**स्रोत नक्सांकन -** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४को दफा ११ बमोजिम प्रत्येक गाउँपालिका र नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको शैक्षिक, भौगोलिक अबस्था, प्राकृतिक श्रोत अर्न्तगत खानी, जंगल तथा अन्य श्रोत, पूर्वाधार अर्न्तगत सडक, पुल, खानेपानी लगायतको अभिलेख तथा श्रोत नक्सांकन वा नगरपालिकाको प्रोफाईल तयार गर्नुपर्नेमा सो तयार गरेको पाईएन ।		
२३.	**कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन -** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२५ अनुसार खरिद सम्झौतामा उल्लेखित अवधिभित्र कार्यसम्पन्न गरी प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने ब्यबस्था छ । गाउपालिका कार्यालयवाट २२५ वटा निर्माण कार्य आषाढ मसान्त भित्र सम्पन्न गर्ने गरी सम्झौता भएकोमा लेखापरीक्षण अवधिसम्म पनि १७ वटा निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छैन । तोकिएको समय भित्र स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार रु.१,२३,४५,०००।- को कार्यसम्पन्न गरी प्रतिवेदन पेश नभएकोले कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन		

७

	पेश गर्नुपर्ने देखिन्छ ।		
२४.	**आर्थिक विवरण -** स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ को नियम १९ अनुसार नगरपालिकाको लेखा दोहोरो श्रेस्ता प्रणालीको सिद्धान्तमा आधारित प्रोदभावी लेखा राख्नु पर्ने व्यवस्था छ । नगरपालिकाले सो अनुसार लेखा राखेको देखिएन । यसरी तयार गरिएका आर्थिक विवरणले शिर्षकगत वास्तविक आय र खर्चको स्थिति देखाउदैन जसवाट खर्चको स्थिति समेत मुल्याङ्कन गर्न सकिने स्थिति देखिएन । शशर्त, निशर्त, अन्य अनुदान, आन्तरिक समेत संलग्न गरी खर्चवाट समेत खर्चहरु घटाएर वास्तविक शिर्षकगत खर्च पछि गर्न पाइदैन । तसर्थ शिर्षकगत खर्च गर्नुपर्दछ ।		
२५.	**उपभोक्ता समिति -** सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ९७ अनुसार उपभोक्ता समितिबाट काम गराउदा सम्पन्न निर्माण कार्यको सञ्चालन उपभोक्ता समितिले गर्नु पर्ने, खर्चको सूचना सार्वजनिक गर्नु पर्ने, निर्माण कार्यमा लोडर, एक्साभेटर, मेशीनहरू प्रयोग गर्न नसकिने व्यवस्था रहेको छ । उपभोक्ता समितिबाट तोकिएको जनसहभागिता नजुटाउने साथै कायांलयबाट गनें भुक्तानीमा आनुपातिक कती नगनें, जटिल प्राविधिक पक्ष समावेश भएका आयोजना उपभोक्ता समितिबाट सञ्चालन गनें, योजना हस्तान्तरण नहुने तथा खचंको सावंजनिक नगर्ने जस्ता कानूनले तोकेका कायं गरेको देखिएन ।		
२६.	**कल्याण कोष** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा९१ वमोजिम स्थानीय तहले स्थानीय सेवाका कर्मचारीले नीजको सेवाशर्त तथा कानून वमोजिम अवकास हुँदा प्राप्त गर्ने योगदानमा आधारीत उपादान, औषधिउपचार लगायतका सुविधा उपलव्ध गराउन अवकास कोषको स्थापना गर्ने व्यवस्था छ । कर्मचारी कल्याण कोषको व्यवस्था स्थानीय तहले कार्यालयलाई आवश्यक पर्ने रकम जम्मा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । आन्तरिक खातावाट कर्मचारी कल्याण खातामा रकम जम्मा गरेको पाइएन । यसवाट प्रशासनिक खर्चमा ठुलो भार पर्ने र दीर्घकालीन समयपछि विकास निर्माणमा प्रभाव पर्ने भएकाले कर्मचारी कल्याण खाता सभाको निर्णयानुसार कानुन बनाई रकम जम्मा गरिनुपर्दछ ।		
२७.	**लक्षित समूह खर्च** - स्थानीय निकाय श्रोत परिचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०६९ को दफा नं १२ (७) अनुसार लक्षीत समुहको मागको आधारमा लक्षीत समुहको पूजी निर्माण, सेवा प्रवाहमा गुणस्तरिय सुधार, क्षमता विकासको मापन गर्न सकिने ठोस कार्यक्रम र आयोजनामा मात्र रकम विनियोजन र खर्च गर्न सकिने व्यवस्था छ । कुनैपनि प्रकारका वितरणमूखि कार्यकम, सभा सम्मेलन वा गोष्ठिमा खर्च गर्न नपाइने व्यवस्था भएकोमा गाउँपालिकाले यस्ता कार्यकममा समेत खर्च गरेको देखिएकोले कार्यविधिको परिपालना भएको देखिएन । यस्ता कार्यमा सुधार हुनु पर्दछ ।		
२८.	**विना प्रतिस्पर्धा खरिद** - सार्वजनिक खरीद ऐन, २०६३ को दफा ८(२) मा खरीद प्रतिस्पर्धा सिमित हुने गरी टुक्रा टुक्रा खरीद गर्न नमिल्ले साथै नियम ८४ मा रू.५ लाखदेखि २० लाख लागत अनुमान भएको मालसामान सिलबन्दी दरभाउपत्र द्वारा खरीद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । नियमानुसार एकमुष्ठ खरीद योजना बनाई सिलबन्दी दरभाउ पत्र, बोलपत्रको माध्यमबाट खरीद गर्नुपर्नेमा ८५ लाखको सामान पटक पटक सोझै खरीद गरेको पाइयो । खरीद कार्य गर्दा नियमको पालना हुनुपर्दछ । उदाहरणको लागि २२ लाख २० हजार औषधि खरीद सोझै भएको छ । तसर्थ कानुनको पालना हुनुपर्दछ ।		
२९.	**वातावरणीय प्रभाव -** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ मा नगरपालिका क्षेत्रमा स्थल, जल, वायू तथा ध्वनी प्रदुषण नियन्त्रण गरी वातावरण संरक्षण गर्ने कार्यमा सहयोग गर्ने गराउने कर्तव्य तोकेको छ । गाँउपालिकाले यो वर्ष वातावरण संरक्षण, नगर र नदी सफाइ कार्यक्रम चलाएको विवरण पेश गरेकोमा वातावरण संरक्षणको एकीकृत दीर्घकालीन योजना तयार गरेको छैन । सालवसाली सरसफाईको काममा नगरक्षेत्रको सडक सफाइ, फोहोर संकलन गरी ढुवानी केन्द्रमा जम्मा गर्ने, नियमित सरसफाई, दैनिक ढल निकास खोल्ने कार्य, सिनो व्यवस्थापन, भूस्याहा कुकुर नियन्त्रण, लास व्यवस्थापन,		

9

	चाडपर्व, शनिवार नगर र नदी सरसफाई पर्दछन् । यसरी वातावरण सुधार र ढल निर्माणमा वजेट विनियोजन भएको पाइएन । यसरी प्रचलित कानुनले व्यवस्था गरी सरसफाई एवं वातावरण सुधार तर्फ कुनै पनि कार्य निश्चित मात्र सकिएन । जनताका स्वास्थ्य सकरात्मक परिवर्तन ल्याउन सरसफाई एवं वातावरण तर्फ वजेट विनियोजन एवं कार्यक्रम कार्यन्वयन गरिनु पर्दछ ।		
३०.	**सामाजिक सुरक्षा -** संघिय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको पंस. ०७४।०७५, चं नं. १०६४ मिति ०७५।३।३१ पत्रानुसार शसर्त अनुदानको रकम मध्ये खर्च नभई बाँकी रहेमा संघिय संचितकोमा फिर्ता गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ को नियम २२(६) मा नेपाल सरकारबाट रकम खर्च नभई बाँकी रहेमा फ्रिज गर्ने प्रयोजनका लागि सम्वन्धित निकायमा फिर्ता पठाउनुपर्ने उल्लेख छ । गाउपालिकाको कार्यालयले यो वर्ष सामाजिक सुरक्षा अन्तर्गत पहिलो किस्ता रु.२,०६,९०,८००।, दोस्रो किस्ता रु.१,२१,००,०००। र जि.वि.स.बाट रु.१,६६,१८,४००। समेत कुल रु.४,९४,०९,२००। निकासा भएकोमा गाउपालिकाले रु.१०,२०,२००। निकासा फिर्ता भनि रु.४,८३,८९,०००। मात्र निकासा जनाएकोमा कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयमा उक्त निकासा फिर्ता नभई गाउँपालीकाको कोष खातामा मौज्दात रहेको देखियो । उक्त रकम तथा बैंकमा बाँकी भए सो समेत यकीन गरी सञ्चित कोष दाखिला हुनुपर्दछ ।		
३१.	**व्यवसाय कर -** स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ५८ मा गाउपालिकाले आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र रहेका विभिन्न व्यवसाय गर्ने व्यक्तिबाट व्यवसाय कर उठाउनूपर्ने व्यवस्था रहेको छ । गाउपालिकाको कार्यालयले व्यवसायीहरुको लगत राखी राजस्व असुल गर्नूपर्नेमा केहि व्यवसायीहरुको लगत राखेको भएतापनि उक्त लगत अद्यावधिक नभएको तथा लगतमा भएका सम्पुर्ण व्यवसायीहरुबाट कर रकम संकलन गरेको पाईएन । गाउपालिकाले व्यक्तिगत स्वघोषणाका आधारमा मात्र व्यवसाय दर्ता र नविकरण गर्ने गरेको तथा व्यवसाय दर्ता नभएका व्यवसायहरुको अनुगमन गरेको पाईएन । लेखापरीक्षणका कममा गाउपालिकामा अवस्थित व्यवसायी संस्थाहरुको व्यवसाय दर्ता भएको प्रमाण लेखापरीक्षणार्थ पेश नभएकोले व्यवसाय कर एकिन गर्न सकिएन । गाउपालिका क्षेत्र भित्रका व्यावसायलाई व्यवसायीको अभिलेख राखि करको दायराभित्र ल्याउनु पर्दछ ।		
३२.	**सेवा करार -** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९४(१) मा कार्यालय सुरक्षा, चिठ्ठीपत्र ओसार पसार, सरसफाई, टेलिफोन, विद्युत र धारा सञ्चालन र रेखदेख लगायतका सार्वजनिक निकायको दैनिक कार्य सञ्चालन गर्न अत्यावश्यक पर्ने सेवा करार लिनुपर्दा कुनै व्यक्ति, फर्म, संस्था वा कम्पनीसंग करार गरी त्यस्तो सेवा करारमा लिन सक्ने व्यवस्था छ । त्यस्तै नियम ३ मा एक लाख रुपैयाँभन्दा बढी शुल्क लाग्ने सेवाको करार गर्नुपर्दा निकायले पन्ध्र दिनको सूचना राष्ट्रिय स्तरको पत्रिकामा प्रकाशन गरी प्रक्रियाबमोजिम करार सेवा लिनुपर्ने व्यवस्था छ । गाउपालिकाले नियमित कार्यको लागि भएको भनी २०७४।४।१ मितिमा सम्झौता गरी २४ जना कर्मचारी नियुक्त गरी खर्च लेखेको पाइयो । यसरी नियममा व्यवस्था भए अनुरुपको प्रक्रिया पुरा गरी सेवा करार लिनुपर्नेमा २०७४।४।१ बाट लागू हुने गरी करार सेवा गरी यस आ.ब.मा रु.१,०१,८०,९४२।- खर्च गरेको पाइएकोले खर्च नियमसम्मत् देखिएन ।		
३३.	**गाउपालिका पदाधिकारीलाई आर्थिक साहायता -** कार्यालयले आन्तरिक पूंजीगत खर्च शीर्षक तथा अन्य शीर्षकबाट खर्चको विल भरपाई राखि १५ जनालाई रु.९,०६,०००।- आर्थिक सहायता स्वरुप भुक्तानी गरेको छ । यस्तो खर्चमा नियन्त्रण गर्नु पर्दछ । गाँउपालिकाले गाँउपालिका पदाधिकारीलाई तलब भत्ता सुविधाको अतिरिक्त व्यवस्था विपरित औषधिउपचार सहायता दिएको पाइयो । यसरी ऐन नियम विपरित खर्च अनियमित देखिएको रु..	९,०६,०००/-	
३४.	**आन्तरिक आय -** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ वमोजिम स्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिले गाउपालिकामा प्राप्त हुने आन्तरीक आय समेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ । गाउपालिकाको निर्धारित आन्तरिक आय दस्तुर रु.१७,५४,४४९।- दाखिला गरेको छ । गाउपालिका नगदी रसिद नियन्त्रण खाता म.ले.प.फा.नं.१०८ (क)		

	चाडपर्व, शनिवार नगर र नदी सरसफाई पर्दछन् । यसरी वातावरण सुधार र ढल निर्माणमा वजेट विनियोजन भएको पाइएन । यसरी प्रचलित कानुनले व्यवस्था गरी सरसफाई एवं वातावरण सुधार तर्फ कुनै पनि कार्य निश्चित मात्र सकिएन । जनताका स्वास्थ्य सकरात्मक परिवर्तन ल्याउन सरसफाई एवं वातावरण तर्फ वजेट विनियोजन एवं कार्यक्रम कार्यन्वयन गरिनु पर्दछ ।		
३०.	**सामाजिक सुरक्षा** - संघिय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको पंस. ०७४।०७५, चं नं. १०६४ मिति ०७५।३।३१ पत्रानुसार शसर्त अनुदानको रकम मध्ये खर्च नभई बाँकी रहेमा संघिय संचितकोमा फिर्ता गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ को नियम २२(६) मा नेपाल सरकारवाट रकम खर्च नभई बाँकी रहेमा फ्रिज गर्ने प्रयोजनका लागि सम्बन्धित निकायमा फिर्ता पठाउनुपर्ने उल्लेख छ । गाउपालिकाको कार्यालयले यो वर्ष सामाजिक सुरक्षा अर्न्तगत पहिलो किस्ता रु.२,०६,९०,८००।, दोस्रो किस्ता रु.१,२१,००,०००। र जि.वि.स.बाट रु.१,६६,१८,४००। समेत कुल रु.४,९४,०९,२००। निकासा भएकोमा गाउपालिकाले रु.१०,२०,२००। निकासा फिर्ता भनि रु.४,८३,८९,०००। मात्र निकासा जनाएकोमा कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयमा उक्त निकासा फिर्ता नभई गाउँपालीकाको कोष खातामा मौज्दात रहेको देखियो । उक्त रकम तथा बैंकमा बाँकी भए सो समेत यकीन गरी सञ्चित कोष दाखिला हुनुपर्दछ ।		
३१.	**व्यवसाय कर** - स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ५८ मा गाउपालिकाले आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र रहेका विभिन्न व्यवसाय गर्ने व्यक्तिबाट व्यवसाय कर उठाउनूपर्ने व्यवस्था रहेको छ । गाउपालिकाको कार्यालयले व्यवसायीहरुको लगत राखी राजस्व असुल गर्नूपर्नेमा केहि व्यवसायीहरुको लगत राखेको भएतापनि उक्त लगत अद्यावधिक नभएको तथा लगतमा भएका सम्पुर्ण व्यवसायीहरुबाट कर रकम संकलन गरेको पाईएन । गाउपालिकाले व्यक्तिगत स्वघोषणाका आधारमा मात्र व्यवसाय दर्ता र नविकरण गर्ने गरेको तथा व्यवसाय दर्ता नभएका व्यवसायहरुको अनुगमन गरेको पाईएन । लेखापरीक्षणका क्रममा गाउपालिकामा अवस्थित व्यवसायी संस्थाहरुको व्यवसाय दर्ता भएको प्रमाण लेखापरीक्षणार्थ पेश नभएकोले व्यवसाय कर एकिन गर्न सकिएन । गाउपालिका क्षेत्र भित्रका व्यावसायलाई व्यवसायीको अभिलेख राखि करको दायराभित्र ल्याउनु पर्दछ ।		
३२.	**सेवा करार** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९४(१) मा कार्यालय सुरक्षा, चिठ्ठीपत्र ओसार पसार, सरसफाई, टेलिफोन, विद्युत र धारा सञ्चालन र रेखदेख लगायतका सार्वजनिक निकायको दैनिक कार्य सञ्चालन गर्न अत्यावश्यक पर्ने सेवा करार लिनुपर्दा कुनै व्यक्ति, फर्म, संस्था वा कम्पनीसंग करार गरी त्यस्तो सेवा करारमा लिन सक्ने व्यवस्था छ । त्यस्तै नियम ३ मा एक लाख रुपैयाँभन्दा बढी शुल्क लाग्ने सेवाको करार गर्नुपर्दा निकायले पन्ध्र दिनको सूचना राष्ट्रिय स्तरको पत्रिकामा प्रकाशन गरी प्रक्रियाबमोजिम करार सेवा लिनुपर्ने व्यवस्था छ । गाउपालिकाले नियमित कार्यको लागि भएको भनी २०७४।४।१ मितिमा सम्झौता गरी २४ जना कर्मचारी नियुक्त गरी खर्च लेखेको पाइयो । यसरी नियममा व्यवस्था भए अनुरुपको प्रक्रिया पुरा गरी सेवा करार लिनुपर्नेमा २०७४।४।१ बाट लागू हुने गरी करार सेवा गरी यस आ.व.मा रु.१,०१,८०,९४२।- खर्च गरेको पाइएकोले खर्च नियमसम्मत् देखिएन ।		
३३.	**गाउपालिका पदाधिकारीलाई आर्थिक साहायता** - कार्यालयले आन्तरिक पूंजीगत खर्च शीर्षक तथा अन्य शीर्षकबाट खर्चको विल भरपाई राखि १५ जनालाई रु.९,०६,०००।- आर्थिक सहायता स्वरुप भुक्तानी गरेको छ । यस्तो खर्चमा नियन्त्रण गर्नु पर्दछ । गाँउपालिकाले गाँउपालिका पदाधिकारीलाई तलब भत्ता सुविधाको अतिरिक्त व्यवस्था विपरित औषधिउपचार सहायता दिएको पाइयो । यसरी ऐन नियम विपरित खर्च अनियमित देखिएको रु..	९,०६,०००/-	
३४.	**आन्तरिक आय** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ वमोजिम स्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिले गाउपालिकामा प्राप्त हुने आन्तरीक आय समेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ । गाउपालिकाको निर्धारित आन्तरिक आय दस्तुर रु.१७,५४,४४९।- दाखिला गरेको छ । गाउपालिका नगदी रसिद नियन्त्रण खाता म.ले.प.फा.नं.१०८ (क)		

	र (ख) पेश भएन । वडा कार्यालयमा समेत रकम उठाउने गरेको दाखिला नभएको उल्लेख भएकोले छानविन गरी कार्वाही एवं असुली गर्नुपर्दछ ।		
३५.	**पूँजीगतबाट चालु खर्च** - एकीकृत आर्थिक संकेत तथा बर्गीकरण र व्याख्या, २०७४ मा पूँजीगत शीर्षकमा विनियोजित वजेटबाट चालुखर्च गर्न नपाइने उल्लेख छ । गाँउपालीकाको कार्यालयले यो वर्ष सभाबाट पारित गरि रु.९९ लाख चालु खर्च पुजिगत वजेटमा समावेश गरि वजेट खर्च लेखेको नियम सम्मत देखिएन । चालु प्रकृतिका खर्च चालु वजेट शिर्षकका समावेश गरी वजेट खर्च लेख्नु पर्दछ ।		
३६.	**मू.अ.करमा दर्ता नभएकासंग खरिद** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १९ बमोजिम सार्वजनिक निकायले खरिद कार्य गर्दा मू.अ.कर दर्ता प्रमाण पत्र प्राप्त फर्म, कम्पनीबाट खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । गाँउपालीकाले मुल्य अभिवृद्धि कर दर्ता नभएका सँग कारोवार गरेको छ । कार्यालयले जिल्ला वाहिर खरिद गर्दा मु.अ.कर दर्ता भएको सँग खरिद गरे तापनि जिल्ला भित्र खरिद गर्दा मु.अ.कर दर्ता नभएको सँग कारोवार गरेको जनाएको छ । आगामी दिनमा ऐनको व्यबस्था गरी मु.अ.कर दर्ता भएको संग कारोवार गर्नु पर्दछ ।		
३७.	**तलवी प्रतिबेदन** - निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा ७ बमोजिम स्थानीय तह अर्न्तगतका कर्मचारीहरुको बार्षिक तलबी प्रतिबेदन आन्तरीक लेखापरीक्षकबाट पारीत गराई तलब खर्च लेख्नुपर्नेमा कार्यालयले प्रशासन कर्मचारी तलब रु.३६,५९,३१३।- खर्च लेखेकोमा तलबी प्रतिबेदन पारित गरेको छैन । तलवि प्रतिबेदन पारित गरेर मात्र तलब खर्च लेख्नुपर्दछ ।		
३८.	**कार्यक्रम वेगरको खर्च** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७३ मा खर्च गर्ने अख्तियारी र कार्यविधि उल्लेख छ । यस वर्षको कार्यक्रम मा नरहेकोमा गाउपालिकालाई संघिय संरचना पुर्वाधार विकास कार्यक्रममा विनियोजित वजेट रकामन्तर गरि अन्य विभिन्न कार्यक्रम गरि रु.३,३२,९०,९००।- खर्च लेखेको छ । ऐनमा भएको व्यवस्था अनुरुप कार्यक्रम संचालन गर्ने तर्फ सम्वन्धित निकायको ध्यान जानुपर्ने देखिन्छ ।		
३९.	**विद्युतिय लेखा** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७६ मा कारोवार को लेखा राख्नु पर्ने तथा महालेखा नियन्त्रकको कार्यलयले निशुल्क रुपमा उपलब्ध गराई सवै गाउँपालिकाहरुले Sub National Tresury Regulatory application (SUTRA) प्रयोग गरी लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था छ । सफ्टवेयरले पेश्कि रकमलाई दोहोरो वजेट खर्च देखाउने, भौचरहरु परिमार्जन गर्न मिल्ने देखिएकोले विद्युतिय प्रणालीमा राखिएको लेखा भरपर्दो देखिएन । गाउँपालिकाले सफ्टवेयर प्रयोग गरी स्रेस्ता राखेको पाइएन तसर्थ कानुनको पालना गर्नु पर्दछ ।		
४०.	**स्थानीय भत्ता तथा अन्य सुविधा** - राजनैतिक पदाधिकारी तथा कर्मचारीले सवारी साधन भाडामा रु.२,०४,०००। र सञ्चार खर्च रु.६१,०००। भुक्तानी गरेको देखियो । विकास निर्माणको काममा खर्च गर्नु पर्ने रकम विभिन्न भत्ता सुविधामा खर्च गर्ने कार्य नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।		
४१.	**सार्वजनिक परिक्षण** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ वमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी, दिगो र भरपर्दो वनाउन कार्यक्रमको सामाजिक परिक्षण अर्न्तगत सार्वजनिक परिक्षण र सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । गाउपालिकामा २२५ योजना लागु भएकोमा सार्वजनिक परीक्षण भएको पाइएन । सार्वजनिक परीक्षण गरी खर्च लेख्नु पर्दछ ।		
४२.	**रकमान्तर** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४को दफा ७९ मा स्थानीय तहले स्वीकृत वजेटको अधिनमा रही कुनै शीर्षकबाट पुजिगत शिर्षकमा २५ प्रतिशतमा नवढाइ रकामन्तर गर्ने व्यवस्था छ । गाँउपालीकाले चालु रु.३,२१,४९,०००।- र पुजीगत रु.२,१४,५६,०००।- वाट रु.३,३२,९०,०००।- कार्यक्रममा रकम स्रोतान्तर र रकमान्तर गर्ने गाउपालिकाले मिति		

<table>
<tr><td></td><td>२०७४।१२।२१ को निर्णयानुसार खर्च गरेको पाईन्छ । केही रकमान्तरका उदाहरण निम्नानुसार छन् :
<table>
<tr><th>विवरण</th><th>रकम</th><th>विवरण</th><th>रकम</th></tr>
<tr><td>स्वास्थ्य भवन निर्माण</td><td>१५०००००.००</td><td>वाटो, खानेपानी,स्कुल समेत</td><td>१५०००००.००</td></tr>
<tr><td>चाकपोट जडिबुडी उद्यान</td><td>१००००००.००</td><td>एफ.एम., रेडियो, सोलार</td><td>१००००००.००</td></tr>
<tr><td>वन सुरक्षा</td><td>२३०००००.००</td><td>युवा कल्व व्यवस्थापन
विधुत पोल ढुवानी</td><td>२०००००.००
३०००००.००</td></tr>
<tr><td>पाकृतिक प्रकोप र आपतकालीन स्वास्थ्य</td><td>२००००००.००</td><td>शालिक निर्माण
फर्निचर खरीद</td><td>३०००००.००
५०००००.००</td></tr>
<tr><td>नमुना दलित वस्ती</td><td>२४०००००.००</td><td>गाउपालिका पाश्वचित्र</td><td>७८००००.००</td></tr>
<tr><td>सिलाई कटाई तालिम</td><td>५०००००.००</td><td>एफ.एम. रेडियो स्थापना</td><td>३०००००.००</td></tr>
</table>
उपरोक्त केही संशोधित अवस्थाले संशोधित र रकमान्तर स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को ऐन अनुसार उत्पादनमुलक, स्थानीय श्रम शिपमा उपयोग, प्राथमिक ध्यान पुग्न सकेको पाइएन । तसर्थ स्थानीय जनता जीवनस्तर वृद्धि गर्न योजना खर्च गर्नु पर्दछ । तसर्थ रकमान्तर स्रोतान्तर र रकामन्तर सम्बन्धि मापदण्ड गाउसभाले बनाउनु पर्ने देखिन्छ ।

त्यसैगरी नेपाल सरकारले उपलब्ध गराएको अनुदान भन्दा चालु तर्फ रु.२०,९६,०१३। बढि खर्च भएको छ । वजेट खर्च विश्लेषण नगरी रकमान्तर गर्दा बढि खर्च हुन गएकोले अनियमित देखिएको रु..</td><td>२०,९६,०१३/-</td><td></td></tr>
<tr><td>४३.</td><td>योजना र कार्यान्वयन - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४ वमोजिम स्थानीय तहले योजना वनाउँदा सहभागितमूलक, उत्पादनमूलक र प्रतिफल प्राप्त योजना छनौट गरि प्राथमिकिकरण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । साथै योजना वनाउँदा मध्यम तथा दिर्घकालीन प्रकृतिका आयोजनाहरुको सूची समेत तयारगरी कायर्यान्वयनमा ल्याउनु पर्ने व्यवस्था छ । गाउपालिकाले उत्पादनमुलक र प्रतिफलयुक्त आयोजना प्राथमिकीकरण गरी लगानी गरेको पाइएन । ऐन व्यवस्थाको पालना गर्नुपर्दछ ।</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>४४.</td><td>सम्झौता विपरित कार्य - सार्वजनिक खरिद नियमावली,२०६४ अनुसार वोलपत्रदाताले स्पेशिफिकेशन अनुरुप मालसामान नबुझाएमा आपुर्तीकर्ता लाई नै फिर्ता गरी स्पेशिफिकेशन वमोजिमको सामान आपुर्ति गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । फरक स्पेशिफिकेशन भएको सामान रुवीकार गर्नेलाई आवश्यक कारवाही समेत गर्नुपर्दछ । गाउपालिका स्पेशिफिकेशन र सोही आधारमा स्पेशिफिकेसन र लागत अनुमान तयार गरी गुणस्तरीय कार्य गर्ने गरेको पाइएन । तसर्थ स्पेशिफिकेसनलाई आधार मानी सामाग्री खरिद गर्नुपर्दछ ।</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>४५.</td><td>बिमा - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११२ मा रु. १० लाख भन्दा वढिको निर्माण कार्य गर्दा मेशिन, औजार वा प्लाण्ट लगायतको विमा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । गाउपालिकाले कुनै पनि निर्माण कार्यको विमा गराएको पाईएन । नियमावलीको व्यबस्था वमोजिम विमा गर्नु पर्दछ ।</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>४६.</td><td>लागत अनुमान - सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५ मा सार्वजनिक निकायले खरीद गर्न लागत अनुमान स्वीकृत गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । खरिद गर्ने सामाग्री र औषधी, कृषि, पशु कार्यमा लागत अनुमान तयार गरेको पाइएन । तसर्थ लागत अनुमान तयार गर्नुपर्दछ ।</td><td></td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>४७.</td><td>गुणस्तर परीक्षण - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११५(१) अनुसार सार्वजनिक निकायले आपुर्ति गरेका मालसामान सम्भौतामा उल्लेखित प्राविधिक स्पेशिफिकेशन र गुणस्तर वमोजिम भए नभएको निरीक्षण वा परीक्षण गर्नु गराउनु पर्ने व्यवस्था छ। निर्माण लगायतका सामानको गुणस्तर परीक्षण गरेको पाइएन। तसर्थ गुणस्तर परीक्षण गर्नु पर्दछ।</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>४८.</td><td>सभाको निर्णय कार्यान्वयन - स्थानीय सरकार सन्चालन ऐन २०७४ वमोजिम गाउँसभा र गाउँपालिका वाट पारित नीतिगत एवं कार्यानवयन तहका निर्णयको कार्यनवयन गर्नु गाउँपालिका एवं प्रशासकिय दायित्व हो। विभिन्न मितिमा गाउँपालिकामा गाउँसभावाट पारित निर्णय र कार्यन्वयनको अवस्था निम्नानुसार छन्।
<table>
<tr><th>निर्णयहरु</th><th>कार्यन्वयन अवस्था</th></tr>
<tr><td>(क) झङ्गेला रारा सडक २ लेन को पर्यटकीय द्रुतमार्ग</td><td>नभएको</td></tr>
<tr><td>(ख) नक्सापास गरेर घर निर्माण</td><td>नभएको</td></tr>
<tr><td>(ग) ५०० K.W. खत्याड खोला ज.वि.
६५ K.W. श्रीकोट खोला ज.वि.
३५ K.W. भागारी खोला ज.वि.
२५ K.W. पाच कुवा ज.वि.</td><td>क्रमागत कार्यक्रम शुरु
क्रमागत कार्यक्रम शुरु
क्रमागत कार्यक्रम शुरु
क्रमागत कार्यक्रम शुरु</td></tr>
<tr><td>(घ) प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रको लागि थप सेवा अस्पताल बनाउने</td><td>शुरु नभएको</td></tr>
<tr><td>(ङ) रङ्गशाला बनाउने DPR तयार गर्ने</td><td>नभएको</td></tr>
<tr><td>(च) एक घर एक शौचालय
एक घर एक करेशाबारी
एक घर एक बगैचा</td><td>नभएको
नभएको
नभएको</td></tr>
</table></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>४९.</td><td>आयोजना र क्रमागत खाता - आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ३६(३) बमोजिम विल भरपाई प्रमाण सहित खर्च लेख्नु पर्ने व्यवस्था छ। तर कार्यालयको विभिन्न आयोजनाहरुमा वर्षेनी हुने खर्च विवरण समावेश गरेर क्रमागत खाता र प्रत्येक आयोजनाको आयोजनागत खर्च भएको रकम र लागत खुलाई विवरण राख्ने गरेको पाइएन। जसवाट लेखापरीक्षणको क्रममा आयोजनागत रुपमा हालसम्मको खर्च र भौतिक प्रगतिको अवस्था यकिन गर्न सकिएन। तसर्थ आयोजनागत र क्रमागत खाता राख्नु पर्दछ।</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>५०.</td><td>खाता - आर्थिक कार्यविधि नियमनाली २०६४ को नियम ३६(७) वमोजिम सरकारी रुपैया र त्यसको हिसाव किताव विल भरपाई तथा प्रमाण लेखा प्रमुख द्वारा राख्ने तथा राख्न लगाउने समेतको सम्पुर्ण दायित्व कार्यालय प्रमुखको हुने व्यवस्था गरेको पाइन्छ। नगरपालिका कार्यक्रम खाता, क्रमागत योजना खाता र कन्टिन्जेन्सी खाता राखेको पाइएन। क्रमागत खाता नराख्दा आयोजनाको कुल लागत र हालसम्म भएको खर्च र वित्तिय (भौतिक प्रगति) रहदैन। जसवाट खर्चका दोहोरोपना आउन सक्ने संभावना रहन्छ। तसर्थ क्रमागत र आयोजना खाता नहुदा लेखापरीक्षणवाट आयोजना लागत, खर्च एवं दोहोरोपना वेगर परीक्षण एवं विश्लेषण गर्न सकिन्छ। तसर्थ ऐनको पालना हुनुपर्दछ।</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>५१.</td><td>भ्रमण अभिलेख र प्रतिवेदन - भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ को नियम २१ वमोजिम भ्रमण खटिने पदाधिकारी वा कर्मचारीले भ्रमण अभिलेख राख्नुपर्ने र आवश्यक्तानुसार आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको थप व्यवस्था गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। नगरपालिकाले खटिने कर्मचारी र पदाधिकारीहरु भ्रमण अभिलेख राख्ने गरेको पाइएन। भ्रमण खटिने पदाधिकारी भ्रमण प्रतिवेदन लिने वा अनुगमन प्रतिवेदन दिने गरेको पाइएन। यसकारण लेखापरीक्षणवाट भ्रमण खर्च दोहोरोपना र औचित्यपुर्ण रहे नरहेको</td><td></td><td></td></tr>
</table>

विश्लेषण गर्न सकिएन ।

५२. **स्थानीय तहका पदाधिकारीलाई पेश्की -** आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ७६(४) कार्यालय प्रमुख र लेखाप्रमुखले पेश्की लिनु नमिल्ने व्यवस्था छ । त्यसैगरी स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले राजनैतिक निर्वाचित स्थानीय तहका पदाधिकारीले नीतिगत तह निर्णय, विधायन, न्यायिक अधिकारको व्यवस्था गरेपनि नियमित बजेट पेश्की लिईकार्यान्वयन गर्न व्यवस्था छैन । गाउपालिका अध्यक्ष र उपाध्यक्षले पेश्की लिई कार्यालय सामाग्री पेश्की लिई फछ्यौंट गर्ने गरेको पाइयो । अध्यक्षले प्रमुख प्रशासकीय अधिकारी र प्रशासकीय अधिकृतले वडा सचिवलाई अख्तियारी दिई खर्च गर्नु पर्ने आफै पेश्की लिई खर्च गरेको रु.१,१२,६०,०००।- अनियमित देखिन्छ । कानुनी व्यवस्थाको पालना गरी अख्तियारी प्राप्त व्यक्तिले खर्च गर्नु पर्दछ ।

पदाधिकारी	नाम	पेश्की	फछ्यौंट रकम	बाँकी
गाउँपालिका अध्यक्ष	श्री उब्जन वहादुर शाही	१७,६५,०००.००	१७,६५,०००.००	-
गाउँपालिका उपाध्यक्ष	श्री जयनन्दा रावल	२,१५,०००.००	१,०५,०००.००	४०,०००.००
६ नं. वडाध्यक्ष	श्री भरत वहादुर शाही	२,५०,०००.००	२,५०,०००.००	-
११ नं. वडाध्यक्ष	श्री जंग वहादुर कार्की	३०,०००.००	-	३०,०००.००
१,२,३,४,५,६,७,८,९,१० का वडाध्यक्षहरु	वडाध्यक्षहरु	९०,००,०००.००	९०,००,०००.००	-

५३. **बजेट बढि खर्च -** आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ३५(३) मा विनियोजित रकम भन्दा बढी खर्च गर्न नपाईने व्यवस्था छ । कार्यालयले पेश गरेको विवरण अनुसार वहुक्षेत्रीय पोषण योजनाहरुमा रु.१८,६९०।- र स्वास्थ्यमा रु.६१,४६,२७१।- विनियोजित बजेट भन्दा बढि खर्च गरेको देखिएको छ । यसरी बजेट भन्दा बढि रु.६१,६४,९६१।- खर्च गरेको देखिएको छ । वजेट भन्दा बढी खर्च भएको अनियमित देखिएको रु.. — ६१,६४,९६१/-

५४. **लेखा, लेखाविवरण, लेखापरीक्षणवाट यकिन हुन नसकेको -** आर्थिक कार्यविधि ऐन, २०५५ को १० बमोजिम कारोबारको लेखा प्रणाली नेपाल सरकारले तोकिदिए बमोजिम हुने र महालेखा परीक्षकबाट स्वीकृत ढाँचामा लेखा राख्नु पर्ने व्यवस्था छ । यसरी राखिने लेखा आय लेखा प्रणालीका सिद्धान्त एवं व्यवहार बमोजिम कारोबारको प्रविष्टि गर्नुपर्ने हुन्छ । सोही आधारमा भौचर, खाता एवं अभिलेख एवं प्रतिबेदन तयार गर्नु पर्दछ । गाउँपालिका कार्यालयको लेखा प्रविष्टि त्रुटि पुर्ण रहेको, पेश्की पोष्टिङ्ग नमिलेको, खर्च शिर्षकहरु नछुट्टिएको, धेरै शिर्षकहरु एउटै बैङ्क नगदि पोष्टिङ्ग भएको, बैङ्क हिसाव विवरण स्पष्ट नरहेको, रकम ट्रान्सफर अभिलेखमा नरहेको, संचित कोषको लेखा पेश नभएको, पेश्की फछ्यौंट र वितरण अभिलेख लेखा सिद्धान्तमा नरहेको, कारोवार लेखाङ्कन स्पष्ट नभएको अदि कारणले लेखापरीक्षणबाट खर्च स्पष्टता यकिन एवं भिडान गर्न सकिएन । जसवाट गाँउपालिकाको यथार्थ खर्च यकिन एवं भिडान हुन सकेन तसर्थ छानविन गरी यथार्थ लेखा विवरण तयार गरी परीक्षणका लागि पेश गर्नुपर्ने देखिन्छ । गाउपालिकाले लेखापालनको ज्ञान र प्रशिक्षण बेगर करोडौंको स्रेस्ता राख्दा कठिन भएको र कारोबारमा कुनैपनि कैफियत नरहेको छलफलमा जनाईएको छ । तसर्थ कारोबारको प्रविष्टि तथा प्रतिवेदन यर्थात हुने लेखापालन गर्ने व्यवस्था गरिनु पर्दछ ।

केही उदाहरणहरु :

विवरण	बैङ्क नगदी विवरण	उपलब्ध गराएको विवरण	फरक	गाँउपालिकाको भनाई

	आधारमा			
खर्च	३०,२८,०४,४५६.८०	३९,००,३३,००७.२६	८,७२,२८,५५०.४६	जोड बिग्रेको
पेश्की	(२,३७,९०,६४१।-)	५८,७६,०८०.००	१७९,१४,५६१.००	छुट भएको

सि.न:	विवरण	कार्यालयको भनाई
१	आन्तरिक आय गरी आ.व.को मौज्दातमा भौचर खर्च नदेखिएको तर आर्थिक विवरणमा खर्च देखाएको ।	श्रेष्ता एकिकृत संलग्न रहेको
२	पूँजीगत वाट चालुमा ट्रान्सफर गर्दा दुवै तर्फ खर्च देखाएको भौ.न:१७२- २०७४।११।१६ तलव भत्ता रु.२,८१,४७६।१६ (पूजीगत) र भौ.नं १७३- २०७५।३।२८ मा चालु वजेट खर्च लेखी दोहोरो खर्च लेखेको देखिएको ।	दोहोरो खर्च परेको छैन
३	भौ.न.७६- २०७४।८।२१ मा रु.२३,७५,०००। खर्च लेखेकोमा पुनः भौ.न:१५४- २०७४।१०।२४ मा पेश्की नै नदेखिएको रकम फछ्यौंट गरेको देखियो ।	पेश्की नयाँ वजेट खर्चमा फरक नपरेको
४	सम्पूर्ण वजेट उपशिर्षक चालु र पूँजीगत गरी २ भाग राखि खर्च लेखाइन गरेको कुन शिर्षकवाट कुन कार्यक्रममा कति खर्च हुने हो नछुट्याई खर्च लेखेको, शिर्षक खर्च स्पष्ट नभएको ।	वजेट तथा कार्यक्रम फरक नपरेको

५५.	**अवण्डा रकम** - आर्थिक कार्यविधि ऐन २०५५, स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४ एवं नेपालका प्रचलित कानुन वमोजिम वजेटलाई अवण्डामा राखि खर्च गर्न मिल्ने देखिदैन । गाउपालिका रु.६७,४६,२००। अवण्डामा राखि, संम्झौता गरी रु.३७,३५,५५१।- खर्च गरेको छ। यसरी अवण्डामा राखि खर्च गर्नु अनियमित देखिएको रु..	३७,३५,५५१/-	
५६.	**सवारी साधन खरिद** - अर्थ मन्त्रालयको स्विकृति लिई सवारी साधन खरीद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाको यस वर्ष १ वटा मोटरसाइकल रु.२,८०,०००। खर्च लेखेको छ । १ वटा मोटरसाइकल रु.३,००,०००। पेश्की लिई फछर्यौट गरेको छैन । कार्यालयले स्विकृति वेगर २ वटा सवारी साधन खरिद गरेको छ। तसर्थ परिपत्रको पालना गर्नुपर्दछ ।		
५७.	**बजेट पारित** - स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ वमोजिम अषाढ १० गते भित्र बजेट पेश गरी १५ दिन भित्र पारित गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । गाउपालिकामा बजेट २०७४।३।३१ गते पारित गरेको छ। ऐन व्यवस्था पालना गरी समयमा बजेट पारित गरिनु पर्दछ।		
५८.	**सर्भे** - आर्थिक कार्यविधि नियमावली २०६४ को नियम ३६(३) बमोजिम बिल भरपाई संलग्न राखि खर्च लेख्नु पर्ने व्यवस्था छ। शर्भे कार्य निम्नानुसार कैफियत देखिएको छ। यसरी ऐन नियम विपरीत खर्च लेखेको अनियमित देखिएको रु..	२३,५२,०९५/-	

भौ.नं. र मिति	विवरण	प्रा.ली.	रकम
१८५।०७४।११।१७	रिगा हयाङलु सडक	Astro Engineering pvt.ltd.	४९२६८०.००
१८६।०७४।११।१७	पाचे नर्खर्चे सडक	मोडने कर्णाली इन्जियरीङ्ग	९८६४९०.००
१८७।०७४।११।१७	पाचे गम्चानेहा सडक	Sprngineering	८७२९२५.००
		जम्मा	२३,५२,०९५.००

५८.१	सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२ बमोजिम लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । नियमावलीको नियम ७० बमोजिम २० लाख भन्दा बढि कार्य बोलपत्रको माध्यम द्वारा गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । मिति २०७४।८।१३,१४,१६ मा सम्झौता गरी कार्य गरेको लागत अनुमान तयार नभएको एवं प्रतिस्पर्धा वेगर सोझै गरेको अनियमित देखिन्छ ।		

५८.२	सम्झौता गर्दा शर्भे तयार सम्बन्धि Term of Refrence समेत उल्लेख भएको पाइदैन ।		
५८.३	Inspection Report, Draft Report / Final Report सफ्टकपी र हार्डकपी तयार भएको विवरण पेश नभएको र दाखिला समेत भएको देखिएन ।		
५८.४	मुल्य अभिवृद्धी कर नियमावली, २०५२ बमोजिम प्रिन्टेड विल पेश गर्नु पर्ने फोटोकपी पेपर प्रिन्ट विल पेश भएको आधार रु.१,१०,४२५। मु.अ.कर भुक्तानी भएकोले समायोजन पत्र पेश हुनुपर्ने अन्यथा असुल गर्नुपर्दछ ।		
५९.	**सामान प्राप्ती -** आर्थिक कार्यविधि नियमावली २०६४ को ४७ बमोजिम कार्यालय प्रमुखको रेखदेखमा जिन्सी सामाग्री प्राप्त भएको ७ दिनमा लगत वाध्नु पर्ने व्यवस्था छ । त्यस्तो नभएमा कार्यालय प्रमुख जिम्मेवार हुने व्यवस्था छ । निम्न सामाग्री कन्टिन्जेन्सी आम्दानी नदेखिएकोमा भुक्तानी भएको छ । दाखिला वेगर भुक्तानी भएको असुल गर्नुपर्ने रु. भौ.नं., मिति | पार्टीको नाम | विवरण | रकम | अवस्था ६२।०७४।८।३ | एन.बी.ए. कन्स्ट्रक्सन | टुल इक्युपमेण्ट | ४९६३३१.०० | कार्यालयमा सामाग्री प्राप्त भैनासकेको ९४।०७४।१२।८ | सरस्वती पा.वि. | फर्निचर | ५००००.०० | दाखिला नभएको जम्मा | ५४६,३३१.००	५,४६,३३१/-	
६०.	**ठेकदारबाट कार्य -** २५४- ०७५।१।२७, सार्वजनिक खरीद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ (९) बमोजिम ठेकदारवाट गराउन नमिल्ने र हेभी इक्युपमेन्ट प्रयोग नगर्ने उल्लेख छ । गाउँपालिकामा मानवीय प्रयोगको आधारमा लागत रु.३२,६४,३२३।९१ तयार भई २५ लाख गाउँपालिका गर्ने गरी सेरी मा.वि.फिल्ड निर्माणउ.स.सँग सम्झौता भएको छ । उपभोक्ता समिति बिलमा भिष्मराज कन्स्ट्रक्सन एण्ड सप्लायर्सलाई फिल्ड निर्माण गरेको विलको आधारमा ४०,६००। भुक्तानी भएको देखिन्छ । उपलब्ध फोटोको कटिङ्ग र फिल्ड हेर्दा समेत मेशनरी प्रयोग भएको अवस्थामा देखिन्छ । उल्लेखित कार्य मेशिनबाट गर्दा (Soft rock २८४५.९८@९७.८५= २,७८,५३६।०६,BMS २२२६.५७@ १२७.२७=२,७८,५००।७३ रSoft rock ४७८.८८@३५५।५०= १,७०,२४१।८४) रु. ७,१७,२७८।६३ पर्ने देखिन्छ । उल्लेखित प्रमाणपत्र आधारमा मानविय एवं मेशिन प्रयोग भएको देखिएकोले आवश्यक छानविन गरी मेसिनबाट भएको कामको रकम असुल गर्नुपर्ने देखिएको रु..	२५,००,०००/-	
६१.	**शेयर खरीद -** ०७४।०८।२८,आर्थिक कार्यविधि नियमावली २०६४ को नियम ३६(२) बमोजिम बिल भरपाई सहितको स्रेस्ता राख्नुपर्दछ । विरा वगर जलविधुत को लागि शेयर खरिद बापत श्री ससृजनशिल सहकारी संस्था लिमिटेड २ लाख कित्ता सेयर वापत रु.२ करोड खर्च लेखेको छ । २०७४।०८।९ मा खरिद शेयर शेयर अनुपात कार्यसमिति भुमिका आदि कुनै खुल्दैन । विद्युत विकास विभाग सम्म सहकारीको संझौताका शर्त नं.३(७) मा संस्थाको स्वामित्व संरचनामा परिवर्तन भएका उर्जा मन्त्रालय विद्युत विकास विभागलाई जानकारी दिनु पर्नेमा दिएको पाईएन । त्यसैगरी गाउपालिकाको अनुसार गाउपालिकाले सहभागीलाई ऋण ४ करोडका लिनका लागि २०७५।२।२८ मा माछापुच्छ्रे बैङ्क ग्यारेन्टी समेत बसेको छलफलमा जनाएका छन् । त्यससम्बन्धि कागजात लेखापरीक्षणको क्रममा पेश भएन ।आधार प्रमाण, जमानत बेगर एवं गाउसभाको स्विकृत वेगर जमानत बस्नु उचित देखिदैन । छानविन गरी यकिन गर्नुपर्दछ ।		
६२.	**वढी खर्च -** आर्थिक कार्यविधि नियमावली २०६४ को नियम ३५ बमोजिम निकासा खर्च गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले कट्टी गरेको कन्टिन्जेन्सी भन्दा वढि रु.३,७८,७९१- र खाध्य तर्फ निकासा भएको भन्दा रु.५७,६४,०९२।- समेत कुल रु.६१,४२,८११।- रकम सामान्य काज अनुदानको पुजिगत रकम खर्च गरेको छ । विनियोजित वजेट भन्दा बढि खर्च गरेको अनियमित देखिएको रु..	६१,४२,८११/-	

६३.	**निर्माण सामाग्री -** ९६- ०७५।८।२९, सार्वजनिक खरीद नियमावली २०६४ को ९७(९) बमोजिम जटिल पक्ष समावेश नभएका आयोजना उपभोक्ता समितिबाट गराउन सकिने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाले खत्याड खोला जलविद्युत निर्माण उ.स. लाई त्भअलय Village Pvt. ltd. को सामाग्री खरीद गरेको बिलको आधारमा रु.३० लाखखर्च लेखेको छ । यसरी निर्माण भएको मुल्याङ्कन एवं प्रतिष्पर्धात्मक सामान खरीद नगरी सोझै खरीद गरेको बिल को आधारमा भुक्तानी भएको एवं उक्त लगानी प्रतिफल वितरण नहुनुलाई सम्झौता भएको उक्त अनियमित देखिन्छ । तसर्थ कार्य भएको जडान भएको प्राविधिक मुल्याङ्कन पेश हुनु पर्ने रु..	३०,००,०००/-	
	कर्णाली रोजगार कार्यक्रम तर्फ :		
६४.	**क्यानल खर्च -** ५३७- २०७५।०३।२४, सार्वजनिक खरीद नियमनवली २०६४ को नियम ९७(२) बमोजिम सम्झौता गरी खर्च गर्नु पर्दछ । लागत सम्झौता बमोजिम विकास साझेदार सबैले व्यहोंने रकम, एकिकृत प्रगति विवरण नखुलाई गाउँपालिकाले भागोटी खोला जलविद्युत आयोजना ज.उ.स.लाई २०,६२,५००। क्यानल खर्च गरेको छ । बैकल्पिक उर्जा प्रवद्धन केन्द्र (AEPC) कति रकम कुन कुन व्यहोर्ने प्रमाण कागजात रहेको छैन । तसर्थ छानविन गरी रकम यकिन ,भुक्तानी र असुल गरिनुपर्दछ ।		
६५.	**सडक निर्माण -** ७६- ०७४।८।२५, १५५- ०७४।१०।२५, गोठी खोला जिउका राम्रा कँाध ग्रामीण सडक निर्माण योजनामा रु.१८,१८,०९,३७९। लागत अनुमान भएकोमा यस बर्ष ५०लाख लागत ४०लाख खर्च लेखेको छ । सोही आधारमा पुर्व गाउँ विकास समितिले समेत ०७४।७४ मा ३८ लाख खर्च गरेको उल्लेख छ ।उपभोक्ता समितिको निर्वाहामा जग्गाधनीले '०' प्वाईन्टमा जग्गा विवाद परेकोले गोठी खोलाबाट '०' प्वाईन्ट कायम गर्न उ.स. ले कार्य गरेको उल्लेख छ ।यसरी सडकमा मात्र क्रमागत खर्च एलाइन्मेन्ट परिवर्तन समन्वय अभिलेख नराख्दा सडक अवस्था यकिन गर्न सकिएन । तसर्थ अभिलेख राख्नु पर्दछ ।		
	बित्तीय समानिकरण पूँजीगत तर्फ :		
६६.	**विना प्रतिस्पर्धा खरिद -** सार्वजनिक खरीद ऐन, २०६३ को दफा ८(२) मा खरीद प्रतिस्पर्धा सिमित हुने गरी टुक्रा टुक्रा खरीद गर्न नमिल्ने साथै नियम ८४ मा रू.५ लाखदेखि २० लाख लागत अनुमान भएको मालसामान सिलबन्दी दरभाउपत्र द्वारा खरीद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । नियमानुसार एकमुष्ठ खरीद योजना बनाई सिलबन्दी दरभाउ पत्र, बोलपत्रको माध्यमबाट खरीद गर्नुपर्नेमा गाँउपालीकाले रू.२२,००,०००।- को सोलार प्यानल र अन्य सोलारका सामग्री पटक पटक सोझै खरीद गरेको पाइयो । खरीद कार्य गर्दा नियमको पालना हुनु पर्दछ । यसरी टुक्रा पारी खरिद गरिएको अनियमित देखिएको रु..	३२,००,०००/-	

भौ.नं./मिति	बिलको मिति	सामानको विवरण	पार्टिको नाम	रकम
१३२/१- ०७४/१०/१९	२०७४/८/४	सोलार प्यानल १५० वाट र अन्य सोलार सामग्री	धौलागिरी सोलार इलेक्ट्रोनिक्स अर्डर सप्लायर्स	२०००००.००
१३२/२- ०७४/१०/१९	२०७४/८/४	सोलार प्यानल १५० वाट र अन्य सोलार सामग्री	धौलागिरी सोलार इलेक्ट्रोनिक्स अर्डर सप्लायर्स	२०००००.००
१३२/३- ०७४/१०/१९	२०७४/१०/२	सोलार प्यानल १५० वाट र अन्य सोलार सामग्री	धौलागिरी सोलार इलेक्ट्रोनिक्स अर्डर सप्लायर्स	२०००००.००
१३२/४- ०७४/१०/१९	२०७४/८/४	सोलार प्यानल १५० वाट र अन्य सोलार सामग्री	धौलागिरी सोलार इलेक्ट्रोनिक्स अर्डर सप्लायर्स	२०००००.००

१३२/५-०७४/१०/१९	२०७४/८/४	सोलार प्यानल १५० वाट र अन्य सोलार सामग्री	धौलागिरी सोलार इलेक्ट्रोनिक्स अर्डर सप्लायर्स	२०००००.००
१३२/६-०७४/१०/१९	२०७४/८/४	सोलार प्यानल १५० वाट र अन्य सोलार सामग्री	धौलागिरी सोलार इलेक्ट्रोनिक्स अर्डर सप्लायर्स	२०००००.००
१३२/७-०७४/१०/१९	२०७४/८/४	सोलार प्यानल सामग्री १ सेट	धौलागिरी सोलार इलेक्ट्रोनिक्स अर्डर सप्लायर्स	२०००००.००
१३२/८-०७४/१०/१९	२०७४/८/४	सोलार प्यानल सामग्री १ सेट	धौलागिरी सोलार इलेक्ट्रोनिक्स अर्डर सप्लायर्स	२०००००.००
१३२/९-०७४/१०/१९	२०७४/८/४	सोलार प्यानल सामग्री १ सेट	धौलागिरी सोलार इलेक्ट्रोनिक्स अर्डर सप्लायर्स	२०००००.००
१३२/१०-०७४/१०/१९	२०७४/८/४	सोलार प्यानल सामग्री १ सेट	धौलागिरी सोलार इलेक्ट्रोनिक्स अर्डर सप्लायर्स	२०००००.००
१३२/११-०७४/१०/१९	२०७४/१०/२	सोलार प्यानल सामग्री १ सेट	धौलागिरी सोलार इलेक्ट्रोनिक्स अर्डर सप्लायर्स	२०००००.००
३२६-२०७५/२/२६	२०७५/२/१०	सोलार प्यानल	धौलागिरी सोलार इलेक्ट्रोनिक्स अर्डर सप्लायर्स	१००००००.००
			जम्मा	३२,००,०००.००

वडा कार्यालयहरुमा वितरण गरिएको तथा वडाले सोझै कार्य गराएको कार्यालयको भनाई रहेको छ । अब सुधार गरिने कार्यालयले जनाएको छ ।

६७. **कर विजक** - मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा १४ मा मुल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएको प्रत्येक फर्मले मुल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को अनुसुचि ५ वमोजिमको ढाँचामा सिलसिलेवार नम्वर सहितको प्रिन्टेड विजक जारी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालय निम्नानुसारको खरिदमा नियमावलीमा व्यवस्था भएको भन्दा फरक कर बीजकको भुक्तानी दिएको छ । यसरी तोकिएको ढाँचा भन्दा फरक कर विजकवाट भुक्तानी भएको VAT रकम सम्वन्धित कर कार्यालयमा समायोजन भएको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने रु.. — २८,२७७.४६

भौ.नः/मिति	भुक्तानी भएको पार्टीको नाम	भुक्तानी रकम	भ्याट रकम	कैफियत
९४- ०७४/८/२८	लक्ष्मी हार्डवेयर एण्ड सप्लायर्स श्रीनगर मुगु	५००००.००	६४९४.००	वीजक नम्वर नभएको
१४९-०७४/१०/२४	दिनेश ट्रेनिङ्ग हाउस प्रा.लि. नेपालगञ्ज	१८९४४०.९३	२१७८३.४६	कर बीजकमा केरमेट गरेको
	जम्मा	२,३९,४४०.९३	२८,२७७.४६	

६८. **अग्रीम आय कर** - आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८९(१) मा भुक्तानी गर्दा १.५ प्रतिशतका दरले अग्रिम कर कट्टी गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । निम्न सप्लायर र ढुवानीकर्ताले अग्रीम आयकर वापतको दाखिला गर्नुपर्ने रकम रु.. — ५४,६०५/-

सि.नं.	भौ.नं.	विवरण	रकम
			१४४८.००
१	३३९-२०७५।३।४	रविचक्र निर्माण सेवा	९०००.००
२	३७६-२०७५।३।१५	जगदम्बा ईञ्जिनियरिङ्ग वर्क्स	३३७५.००
२	४८०-२०७५।३।२४	प्रगती लाइभ स्टक फिड सप्लायर्स	३५२५.६३
३	६०९-२०७५।३।२५	रविचक्र निर्माण सेवा	२९६५.००
४	६१२-२०७५।३।२४	खेश्मा मालिका अर्डर एण्ड सप्लायर्स	३०५५.६८
५	६१५-२०७५।३।२५	रविचक्र निर्माण सेवा	११४८७.०६
५	६१५/६१८/६३५-२०७५।३।२५	छायाँनाथ ट्रेडिङ	५५७१.३२
६	६३१/६३२-२०७५।३।२४	रविचक्र निर्माण सेवा	३०८५.५०
७	६३३-२०७५।३।२४	रोयल ट्रेडर्स	४७७७.७७
८	१९६-२०७४।१२।१४(कर्णाली रोजगार कार्यक्रम)	लुना स्टोर एण्ड सप्लायर्स	६३१५.००
९	२३७- २०७५/१/२१	लुना स्टोर एण्ड सप्लायर्स	
		जम्मा	५४,६०५.९६

६९.	**परिश्रमिक कर** – २१९- २०७५।३।२४, आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८७ अनुसार रकम भुक्तानी गर्दा कुल भुक्तानी रकमको १५ प्रतिशतका दरले कर कट्टा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । वडा अध्यक्ष भरत वहादुर शाहीले मदिरा नियन्त्रण कार्यक्रमको लागि भुक्तानी लिएकोमा कर कट्टा गरेको नदेखियो । भुक्तानीमा कर कट्टी गरी दाखिला गर्नुपर्ने रु..	१६,५००/-	
७०.	**ढुवानी भाडा कर** – ३३८- ०७५।३।३, आयकर ऐन २०५८ को दफा ८८ मा मालसामानको ढुवानीमा १० प्रतिशतको दरले भाडा कर लाग्ने व्यवस्था रहेको छ । कार्यालयले सामानको ढुवानी गरेको भनि सवारी भाडा वापत भुक्तानी गरेको रु.३३,०००। को ढुवानी कर दाखिला गरेको छैन । दाखिला हुन वाँकी ढुवानी कर असूल गर्नुपर्ने रु..	३,३००/-	
७१.	**सम्झौता भन्दा बढी भुक्तानी** - सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली २०६४ बमोजिम सार्वजनिक निकायले प्राविधिक मूल्याङकन सहितको लागत अनुमान तयार भएपछि सोही अनुरुपको विल भरपाई र प्राविधिक मूल्याङकन पेश गर्नुपर्छ । विभिन्न समयमा भएका निर्माण कार्यको लागत अनुमान एवं सम्झौता भन्दा वास्तविक भुक्तानी बढी देखिएकोले नियमित नदेखिएको रु..	४,५२,४६२/-	

v.no.	Particular	QTY.	Estimate rate	Payment rate	diff. rate	Diff.Amt

331-2075/02/20	RCC canal 1:1.5:3 (गाम्या माथि कूलो)	21.6	23393.93	27576.55	4182.62	90344.59
341-2075/03/04	Stone solling (थारा सिँचाई कूलो निर्माण समिति)	17.5	51.00	7972.5	2872.5	50268.75
	Wooden frame work	333.2	495.29	672.17	176.88	58936.4
342-2075/03/04	Steel bar 8mm length wise (ढाँड सिँचाई कूलो)	648.15	122.38	154.9	32.52	21077.8
	Form work	300	431.19	672.17	240.98	72940.0
343-2075/03/04	Stone solling (जोगिलेखदेखि गईचौर सिँचाई कूलो)	12.75	5880	7333.30	1453.5	18532.00
	Stone masonry(1:4)	45.9	17211.3	18566.3	1355.0	62194.5
370-2075/03/14	Dry stone masonry wall (जिउका स्याउ वगैँचा घेरवार)	45	6000	6403.5	403.5	18157.5
421-2075/03/24	HDPE pipe 90mm 6kg/cm2 (लामु उखु मिल निर्माण समिति)	700	442.25	527.98	85.73	60011.00
Total						452462.54

७२. **सरकारी रकम खर्च कार्यविधि -** ३५७- २०७५।०३।०७, आर्थिक कार्यबविधि नियमावली, २०६४ को दफा ३६(५) मा सरकारी निकायवाट स्वीकृत कार्यक्रमअनुसार सञ्चालित तालिम, सेमिनार, गोष्ठी सम्पन्न भईसकेपछि सो मा खर्च गरिएका मालसामानको विवरण तथा विल भर्पाईसहितको खर्च देखिने गरी प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले घुम्ती शिविर सञ्चालनको नाममा दैनिक भ्रमण भत्ता वापत रु.१,५८,५००। गरेको भुक्तानीमा प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

सुविधा घुम्ती सिविर सञ्चालन गरी सेवाग्राहीलाई सेवा प्रवाह गरेको कार्यालयको भनाई रहेको छ ।

७३. **लागत अनुमानभन्दा बढी कार्यको भुक्तानी –** ३४१–२०७५।०३।०४, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११८ (१) (२) (३) मा खरिद सम्झौता गर्दाको बखत पूर्वानमान गर्न नसकिएको परिस्थिति, सो सम्झौता कार्यान्वयनको क्रममा सिर्जना भई ऐनको दफा ५४ बमोजिम सार्वजनिक निकायले भेरिएसन आदेश जारी गर्नुपर्ने भएमा यस नियमावली बमोजिम प्रक्रिया पूरा गरी जारी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । स्वीकृत बजेट तथा कार्यक्रममा परे वा नपरेको कुरा, भेरिएसन परिमाणको प्राविधिक पुष्ट्याईं र कारण, लागत अनुमानमा प्रभाव परेको भए सो को प्रतिशत हेरी स्वीकृत गर्ने अधिकार भएको सार्वजनिक निकायको प्रमुखले प्रमाणित गरेको हुनुपर्नेछ । सामान्यतया लागत अनुमानको परिमाणको २५ प्रतिशतभन्दा बढी र घटी गर्नुपर्दा फरक पर्नाको कारण राय सहित पेश नभएको पाइएको छ । (थारा सिँचाई कुलो निर्माण)

particular	Estimate qty.	Actual work qty.	Diff.qty.	Diff. percentage
Rcc canal work 1:2:4	17.33	27.37	+10.05	57.99%

Bms cutting choo+350	30.00	70.00	+40.00	133.33%
Width wire(10mm)	1069.44	1126.57	+57.13	5.34%
Dry stone massnry	7.00	31.50	+24.5	350%

७४. **दररेट भन्दा बढी भुक्तानी** – ३७८- २०७५।०३।१५, सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ र नियमावली २०६४ बमोजिम लागत अनुमान गरी सामान खरिद गर्दा दररेट निर्धारण गरी सोही अनुरुप भुक्तानी गर्नुपर्छ। मोजाउ रातापानी खानेपानी खत्याड-११ को Procurement of pipes (HDP) खरिद गर्दा लागत अनुमान सहित भुक्तानी एकमुष्ट रुपमा रु.१,२१,९३४।१३ भुक्तानी भएको देखिन्छ। तर लागत अनुमान अनुसार निम्न दररेट निर्धारण गर्नुपर्ने देखिन्छ।

particular	Quantity	Rate	Amount
32 mm – 6kg/cm2	214.70	113	24261.10
32 mm – 10kg/cm2	100.20	167	16733.40
25 mm – 10kg/cm2	14.14	101	1428.14
20 mm – 10kg/cm2	40.20	66	2653.20
total	369.24		45075.84

जम्मा खरिद मूल्य रु.४५,०७५।८४ हुनुपर्नेमा ३६९।२४ केजी पाइपको एकमुष्ट दर रु.३३०।२३ निर्धारण गरी रु.१,२१,९३४।१३ लागत अनुमान वनाई भुक्तानी गरिएको हुँदा बढी भएको भुक्तानी रु.. — ७६,८५८.२९

७५. **तारजाली** - सार्वजनिक खरीद ऐन, २०६३ को दफा ६६ मा विशेष परिस्थितीमा खरीद गर्न सकिने व्यवस्था छ। सोही व्यवस्था वमोजिम कार्यालयले मिति २०७५।०२।१८ मा १० गेज मेस तार- ६०००kg, ८ गेज साल्वेज तार– १२००kg प्रत्येकको रु.११९ को दरले खरीद गरी क्रमश रु.७,१४,०००। र १,४२,८००। समेत रु.८,५६,८००। मा खरिद गरेको देखियो। उपरोक्त मध्ये कार्यलयले प्रमाणित गरी उपलब्ध विवरण आधारमा निम्नानुसार पाइयो :

७५.१ **गुणस्तरको पालना** - खरीद भएको उल्लेखित ७,२०० के.जी. तारबाट तोकिएको नर्म्श बमोजिम लाग्ने परिमाण एवं गुणस्तर समेत यकिन गर्न सकिएन। तसर्थ गुणस्तर तथा लाग्ने परिमाण, यकिन गरी राख्नु पर्दछ।

७५.२ **मौज्दात र वितरण** - विभिन्न उद्देश्यले छोटो प्रक्रियाबाट खरीद गरिएको सामाग्री हाल सम्म मौज्दात रहेको छ। २०७५ आषाढ मसान्त सम्म २०७४।०७५ को लागी खरिद गरिएको ७,२००० के.जी. बाँकी तारजाली वितरण भएको छैन।

७५.३ **तारजाली वितरण** - तार जाली कुन स्थान र कुन प्रयोजनको लागि खरिद भएको नखुलाई खरिद गरी हाल लेखापरीक्षण अवधि २०७५।६।१ सम्म मौज्दात नै राखेको पाईयो। यसरी उपयोगको अवस्था नै यकिन नगरी आकस्मीक परिस्थीति भनि खरिद गरी मौज्दात राख्नु अनियमित देखिएको रु.. — ८,५६,८००/-

आन्तरिक लेखापरीक्षणवाट देखिएको वेरुजूहरु :

७६. **अग्रीम आय कर** - आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८९(१) मा भुक्तानी गर्दा १.५ प्रतिशतका दरले अग्रिम कर कट्टी गर्नु पर्ने

	व्यवस्था छ । निम्न सप्लायर र ढुवानीकर्ता तथा व्यक्तिले अग्रीम आयकर वापतको दाखिला गरेको छैन । आन्तरिक लेखापरीक्षणले अग्रिम आयकर दाखिला गर्नुपर्ने भनि कायम गरेको वेरुजू हाल सम्म पनि फछ्र्यौट नगरेको कारण उक्त कर रकम दाखिला गर्नुपर्ने रु..	९७,७४१/-	

सि.नं.	भौ.नं.	विवरण	रकम
१	२५- २०७४/०६/२४	कार्यालय संचालन खर्च भुक्तानी (आ.ले.प.)	५२५०.००
२	७४- २०७४/१०/२४	सुचना प्रकाशन वापतको रकम भुक्तानी (आ.ले.प.)	७३५.००
२	७८- २०७४/१०/१७	जय भवानी स्टोर्स एण्ड सप्लायर्स (आ.ले.प.)	६७२.००
३	९१- २०७४/१०/२६	बिबिध खर्च भुक्तानी (आ.ले.प.)	७२४.००
४	१२०- २०७४/११/२५	रकम भुक्तानी दिएको (आ.ले.प.)	५३००.००
५	२०७- २०७५/३/११	जय व.मल्लको पेश्की फछ्र्यौट (आ.ले.प.)	११४०३.००
५	२१९- २०७५/३/२४	भरत व.शाहीको पेश्की फछ्र्यौट (आ.ले.प.)	२१४६२.००
६	२२२- २०७५/३/२५	वासुदेव कार्कीको पेश्की फछ्र्यौट (आ.ले.प.)	३२५७.००
७	२५५- २०७५/३/२४	कार्यालय संचालन खर्च पंचलाल वुढा (आ.ले.प.)	४६८०.००
८	१४९- ०७४/१०/२४	वडा ३ का वडा अध्यक्ष श्री सुकेन्द्र वानिया पे.फ. (आ.ले.प.)	११७००.००
९	१९४- २०७४/११/३०	ईजरकटीया उपभोक्ता समिति (आ.ले.प.)	६०२१.००
१०	४७६- २०७५/३/२४	वाल संजाल क्षमता अभिवृद्धि (आ.ले.प.)	२६०९.००
११	४९४- २०७५/३/२५	मन्दिर निर्माण तथा फिल्ड निर्माण (आ.ले.प.)	१५४८.००
१२	५२१- २०७५/३/२५	वडा ३ का वडा अध्यक्ष श्री सुकेन्द्र वानिया पे.फ.(आ.ले.प.)	१७८५०.००
१३	५८९- २०७५/३/२५	वडा अनुदान रकम भुक्तानीमा (आ.ले.प.)	३३४३.००
१४	५९९- २०७५/३/२५	जनसेवा वहु सहकारी पे.फ. (आ.ले.प.)	११८७.००
		जम्मा	९७,७४१.००

७७.	**भाडा कर** – आयकर ऐन २०५८ को दफा ८८ मा १० प्रतिशतको दरले भाडा कर लाग्ने व्यवस्था रहेको छ । कार्यालयले निम्नानुसारको भुक्तानीमा भाडा कर लिएको देखिएन । आन्तरिक लेखापरिक्षणले भाडाकर दाखिला गर्नुपर्ने भनि उल्लेख गरेकोमा हाल सम्म पनि दाखिला नभएकोले सो कर रकम दाखिला गर्नुपर्ने रु..	१५,१६९/-	

सि.नं.	भौ.नं.	विवरण	रकम
१	४९- २०७४/८/२८	घरभाडा भुक्तानी दिएकोमा भाडा कर (आ.ले.प.)	१३२०.००
३	१६७- २०७५/१/२३	ढुवानी रकम भुक्तानी (आ.ले.प.)	८८५६.००
४	१७८- २०७५/१/३१	ढुवानी रकम भुक्तानी (आ.ले.प.)	४४२८.००
५	१८३- २०७५/१/३१	ढुवानी रकम भुक्तानी (आ.ले.प.)	५६५.००
		जम्मा	१५,१६९.००

७८.	**वढी भुक्तानी** - आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ३६(३) बमोजिम विल भरपाई प्रमाण सहित खर्च लेख्नु पर्ने		

१०० अंकमा ५३ अंक प्राप्त गरी बित्तीय जवाफदेहिता (C) बर्गमा रहेको देखिन्छ । कार्यलयले पूर्ण जवाफदेहिताको लागि थप प्रयास गर्नुपर्ने देखिन्छ ।		
पेश्की - आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ७६ अनुसार पेश्की फछ्यौट हुनुपर्दछ । समयमा पेश्की फछ्यौट नगरेमा सम्पूर्ण पेश्की रकममा म्याद नाघेको मितिले वार्षिक १० प्रतिशतका दरले व्याज समेत असूल गर्ने व्यवस्था छ । प्राप्त विवरण अनुसार गाउपालिकाको २६ जनाको नाममा रु.५७,०७,६५०। पेश्की फछ्यौंट नभई बाँकी रहेकोले नियमानुसार फछ्यौंट गर्नुपर्ने रु..	५९,४१,०८०/-	

पेश्की लिने	शिर्षक	रकम
डिल वहादुर थापा	नखुल्ने	१५४९५०.००
डुमाना सोलार मिल खत्याड १० मुगु	नखुल्ने	७२००००.००
हेल्थ पोष्ट निर्माण रिखिया खत्याड ११ मुगु	नखुल्ने	२६४०००.००
स्वास्थ्य भवन निर्माण रासकोटीवाडा खत्याड ६	नखुल्ने	४९५०००.००
लालसिंह विटालु खत्याड ३ रोल	नखुल्ने	८६०००.००
उव्जन वहादुर शाही	नखुल्ने	६५०००.००
जयनन्दा रावल	नखुल्ने	४००००.००
जंग वहादुर कार्की	नखुल्ने	३००००.००
दिप वहादुर कार्की	नखुल्ने	१०००००.००
खेतेनी उपभोक्ता समिति खत्याड ३	नखुल्ने	२३००००.००
कनका सुन्दरी निर्माण सेवा प्रा.लि. जडिवुटी काठमाण्डौ	नखुल्ने	९५०००.००
विज्ञान प्रयोगशाला निर्माण मा.वी. ह्यांलु खत्याड १०	नखुल्ने	२६४०००.००
प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र रातापानी खत्याड	नखुल्ने	१०००००.००
प्रगतिशिल वाल विकास केन्द्र खत्याड ३	नखुल्ने	६६०००.००
नखर्जि नदै पर्यटकिय वाटो निर्माण उपभोक्ता समिति खत्याड ९	नखुल्ने	४९५०००.००
डाडाकोट प्रा.वि. घेरावारा खत्याड ९	नखुल्ने	२३१०००.००
शिव मन्दिर निर्माण तलिखर्क खत्याड ३	नखुल्ने	३३०००.००
नमुना दलित वस्ती विकास ८	नखुल्ने	१९८०००.००
फलफुल वगैचा गौरीचौर	नखुल्ने	७६७००.००
मनोज कुमार शाही खत्याड ११	नखुल्ने	२००००.००
प्राचि नखर्जि वमढिका सडक निर्माण	नखुल्ने	१००००००.००
चन्नाउला खा.पा. खत्याड ९	नखुल्ने	२६४०००.००
खिमराज शाही खत्याड ९	नखुल्ने	१५०००.००
नर वहादुर बुढा	नखुल्ने	३०००००.००
जगतमाला सामुदायिक अध्ययन केन्द्र खत्याड १०	नखुल्ने	२०००००.००

व्यवस्था छ । कार्यालयले विभिन्न भुक्तानीमा विल रकम भन्दा बढी भुक्तानी दिएको देखिएको छ । सो वारेमा आन्तरिक लेखापरीक्षणले पनि प्रतिवेदनमा उल्लेख गरेको भए तापनि त्यसको वारेमा कुनै पहल भएको पाईएन । यसरी बढी भुक्तानी भएको रकम दाखिला गर्नुपर्ने रु.. ४५,५१५/-

सि.नं.	भौ.नं.	विवरण	रकम
१	१२२- २०७४/११/३०	३ जना लाई दैनिक भ्रमण भत्ता भुक्तानी बढी दिएको (आ.ले.प.)	८५००.००
२	१३३- २०७४/१२/१	राम व.रावतलाई दैनिक भ्रमण भत्ता भुक्तानी बढी दिएको (आ.ले.प.)	३१८०.००
३	१४६- २०७५/१/१२	४ जना लाई दैनिक भ्रमण भत्ता भुक्तानी बढी दिएको (आ.ले.प.)	१८२०.००
४	१४८- २०७५/१/१२	३ जना लाई दैनिक भ्रमण भत्ता भुक्तानी बढी दिएको (आ.ले.प.)	१७९०.००
५	१४८- २०७५/१/१२	३ जना लाई दैनिक भ्रमण भत्ता भुक्तानी बढी दिएको (आ.ले.प.)	१७९०.००
६	१५६- २०७५/१/१६	३ जना लाई दैनिक भ्रमण भत्ता भुक्तानी बढी दिएको (आ.ले.प.)	३२९०.००
७	१८८- २०७५/२/१	जंग वहादुरलाई दैनिक भ्रमण भत्ता भुक्तानी बढी दिएको (आ. ले.प.)	९४८०.००
८	२१२- २०७५/३/१५	भरत शाहीलाई दैनिक भ्रमण भत्ता भुक्तानी बढी दिएको (आ. ले.प.)	२७८०.००
९	२२३- २०७५/३/२०	धन सिंह कार्कीलाई दैनिक भ्रमण भत्ता भुक्तानी बढी दिएको (आ. ले.प.)	५९२५.००
१०	२२८- २०७५/२/१९	राम वहादुर रावतलाई दैनिक भ्रमण भत्ता भुक्तानी बढी दिएको (आ.ले.प.)	६९६०.००
		जम्मा	४५,५१५.००

७९. आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ३६(३) बमोजिम विल भरपाई प्रमाण सहित खर्च लेख्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले निम्नानुसारको भुक्तानीमा प्रमाण कागजात पेश नगरेको भनि आन्तरिक लेखापरीक्षणले उल्लेख गरेकोमा अन्तिम लेखापरीक्षणको समय सम्म पनि उक्त वेरुजू फछ्र्यौट नभएकोले प्रमाण कागजात पेश गर्नुपर्ने देखिएको रु.. ४४,४७,७७९/-

भौ.नं.	विवरण	रकम
८६- २०७४/१०/२२	स्वास्थ्य केन्द्र काटडाडाको लागि सोलार खरिद गरेको रकम भुक्तानी गरेकोमा सिलवन्दी दरभाउ नलिएको	८०००००.००
१०४- २०७४/१०/२६	कट्टी भएको रकम दाखिला भएको भौचर पेश नभएको	१००००.००
२२४- २०७५/३/२५	सुचना प्रकाशन वापतको रकम भुक्तानी गरेकोमा विल संलग्न नभएको	५००००.००
२७४- २०७५/३/३०	विल भरपाई पेश नभएको	१५०९८०.००
२७८- २०७५/३/२५	निशान कम्प्यूटर नेपालगञ्जलाई रकम भुक्तानी गरेकोमा सक्कल वील संलग्न नभएको	१८००००.००
५१५- २०७५/३/२५	खत्याड खोला जलबिधुत आयोजनाको रकम भुक्तानी गरेकोमा सक्कल विल पेश नभएको	३२५६७९९.००
	जम्मा	४४,४७,७७९.००

८०. **बित्तीय जवाफदेहिता -** सुशासन ऐन, २०६३ एवं नियमावली, २०६४ सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ एवं नियमावली, २०६४ आर्थिक कार्यविधि ऐन, २०५५ एवं नियमावली, २०६४ वमोजिम सार्वजनिक प्रशासनले बित्तीय जवाफदेहिता बहन गर्नु पर्दछ । महालेखा परीक्षकको बार्षिक कार्ययोजना, २०७५ को दफा १८.५ अनुसूची ११ को सूचकहरुका अधारमा कार्यालयको मुल्यांकन गर्दा व्यवस्थापकिय पक्ष १०, बित्तीय व्यवस्थापन पक्ष १३, सेवा प्रवाह १५ र खरिद व्यवस्थापन/विकास निर्माण १५ समेत कुल

विद्युत मर्मत माथीचौर	नखुल्ने	४०००.००
तातोपानी सिंचाई कुलो	नखुल्ने	३३०००.००
जनसेवा वहुउद्देशिय संस्था	नखुल्ने	१२१४३०.००
लिगुडेखोला देउमाडु सिंचाई कुलो	नखुल्ने	५००००.००
जोगीखेल खानेपानी	नखुल्ने	२५०००.००
स्लेट विछ्याउने दलित वस्ती खत्याड ९ नखर्जि (चिने लावड)	नखुल्ने	१६५०००.००
	जम्मा	५९,४१,०८०.००

८२. **अनुगमन तथा मुल्याङ्कन** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को बेरुजु फछर्यौट सम्बन्धमा कुनै कार्वाही गरेको छैन । तसर्थ वेरुजु फछर्यौट गरी विधि नियमितता रुपमा गरिनु पर्दछ ।

गत वर्षको बेरुजु रकम(रु.) (A)	यो वर्ष फछर्यौट (B)	बाँकी (C= A-B)
८८,२५,७९४।	०	८८,२५,७९४।

८३. **अद्यावधिक बेरुजु स्थिति** - नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७४।७५ सम्मको फछर्यौट गर्न बाँकी बेरुजु स्थिति देहाय अनुसार रहेको छ ।

गत वर्षसम्मको फछर्यौट गर्न बाँकी रु. (C)	यो वर्षको सं.प. बाट कायम बेरुजु रु.(D)	यो वर्षको कायम बेरुजु रु. (E)	बाँकी (F=C+D+E)
८८,२५,७९४.००	०	६,०८,९०,३६७.७५	६,९७,१६,१६१.७५

9